

Година XXVII
Број 758.
9. јул 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОБЕ

ЛАЛА НА ПРЕСТОЛУ

Шпекулације с драго ценим луковицама лала достигле су у Холандији у 17. веку свој врхунац. Несавесни шпекуланти нису презали ни

од крађа. Старе хронице нам причају да је та да познати одгајивач лала Јан ван Вилет купио једну луковицу лале „Царица из Утрехта“ за 15.000 флоринта, а затим је ставио у кутију оковану златом и обложену кадифом и поред ње поставио стражара да је чува и дању и ноћу.

ИМПЕРАТОР РЕПУБЛИКЕ

Као што је познато, Наполеон је прогласио себе за цара Француске 1804. године. Међутим, све до 1908. године у Француској је кован новац на чијој се једној страни налазио натпис „Француска Република“ а на другој Наполеонов лик око кога је писало „Император Наполеон“.

Ево како историчари објашњавају овај парадокс. Иако се прогласио за цара, Наполеон првих година није уносио веће промене у француски устав. Он је у њега просто унео један нов члан који је гласио: „Управљање републиком поверено је императору“.

УПЛАШЕНИ РАТНИК

Ибрахим, главни заповедник индијских чета које су 1549. године браниле Бијанур, наре-

дио је својим четата да се одмах повуку јер му се учинило да чује трубе непријатељске војске из тако непосредне близине да би сваки отпор био узалудан. Непријатељске чете стигле су, међутим, на напуштено бојиште тек после три дана. Оно што се индијском војсковођи учинило као звук труба било је у ствари зујање огромног роја — комараца.

У ОВОМ БРОЈУ:

- ГОСПОДАР ВАЛТИЧКОГ НЕВА
- ШАРЕНЕ СЛИКЕ У ШАРЕНОМ КОНАКУ
- ШУМСКИ ФАНТОМ
- ВЕЛИ АМУР
- ГОСПОДАРИЦЕ АРХИПЕЛАГА ТРОБРИЈАН
- ИЗ ДРЕВНЕ МУДРОСТИ
- ТЕШКО ОВОЛЕЛА ПРЕИСТОРИЈСКА ПЕВИНА
- АНЕГДОТЕ
- ШАХ
- СПОРТ
- ПИСМА ЧИТАЛАЦА

Кроз нашу
земљу

ТАЛАСИ НА ЈАДРАНУ

На Јадранском мору преовлађују таласи малих висина. Од 11.704 осматрања стања мора у 848 случајева (или свега 7,7%) запажани су таласи са висином од 2 и више метара, док је само у 9 случајева било таласа високих 4,5 и више метара, али ни у једном случају виших од 5 метара. Према томе, за Јадран би се могло рећи да је релативно „мирно“ море. Највише је „тишина“ (без таласа) на северном Јадрану — 21,5% осматрања стања мора, затим на средњем — 13,7% и најмање на јужном Јадрану — свега 10,6%.

Највише таласи у северном Јадрану достижу висину до 3,5 м, и у средњем и јужном 4,5 до 4,8 м. Таласе изазивају јаки ветрови дужег трајања — нарочито југо. Он је особито јак у јужном Јадрану. И после престанка југа, заталасано море не може дуго да се смири, па се преко пучине крећу дуги таласи „мртвог мора“. Они немају велику стрмину, па су зато погодни за спортско бродарење. Бурдиже кратке, али стрме таласе, који отежавају пловидбу, нарочито у зимским месецима. Маештрал диже мале таласе — до 1 м, али на плитким плажама они се обрушавају као бели пенушави зид, достижући висину до 2 м.

ГРУПА МЛАДИЋА НА ПЛАЗИ ЗЛАТНИ РАТ КОД БОЛА НА БРАЧУ ОЧЕКУЈЕ ПОГОДАН ТРЕНУТАК ДА БИ СЕ ВАЦИЛА У УЗБУРКАНО МОРЕ. ОНИ КОЈИ НЕ ВОЛЕ ТАЛАСЕ, КУПАЈУ СЕ НА ДРУГОЈ СТРАНИ ПЛАЗЕ У ПОТПУНО МИРНОЈ ВОДИ

ПОДМОРНИЦА - ШКОЛА

Једна школа у Флориди изнајмила је подморницу са стакленим зидовима за часове биологије. Ученици ће на лицу места упознати морски свет, биљке, рибе и сав живи свет под водом.

»РАЂАЊЕ« ПЛАНИНЕ

У пустињи Кисилкум у Узбекистану појавиле су се на површини земље пукотине широке 6 см а дугачке више километара. На учници претпостављају да је ту у току „рађање“ планина. У дубини, кажу они, постоји планински систем који се лагано уздиже ка површини земље.

ДУЋАН ЗА ПАТУЉКЕ

Први „дућан за патуљке“ отворен је у Њујорку. У овој трговини прави патуљци и особе раста нижег од нормалног наћи ће све што им је потребно: намештај, одело, рубље, обућу итд.

АНЕГДОТЕ

НЕКА ПЕВА ПРЕДСЕДНИК

За једно гостовање у Америци Шаљалин затражи огроман хонорар.

— Па толико не прима ни наш председник државе — примети менаџер.

— Нек вам пева председник кад је јевтинији — одговори му на то Шаљалин.

ОДГОВОР ПЕСНИКА

Кад је краљ Антигон (384—301 пре наше ере) једном обилазио војнички логор, затече песника Ангагору како кува рибу, па му у шали добаци:

— Е, мој песниче, зар ти мислиш да је Хомер кувао рибу кад је писао „Илијаду“?

Ангагор без премишљања одговори:

— Е, мој краљу, зар ти мислиш да је Агамемнион стварајући она велика дела која је Хомер опевао, лутао тако по логору да види шта ко кува.

КАД СЕ ЛУДО БОРИ

Војвода Бофор пође на Крит по заповести Луја XIV да поврати од Турака град Кандију. Тамо је с лудачком храброшћу јуришао на непријатеља, али га Турци дочекаше ватром и он погибе. Кад су Турци после бичке пошљи да траже његово тело, паша им рече:

— Сваког погинулог загледајте у главу, и у којој не буде мозга, то је Бофор.

ВИШЕ БИ ВОЛЕО ПЛАЧ

После премијере „Ревизора“ руски император Никола I позва Гогоља у своју ложу:

— Честитам вам на делу, смејали смо се до суза.

— Више бих волео да сте плакали — додаде Гогољ, правећи алузију на корупцију коју је насликао у комаду.

Ripley's — Веровали или не!

Лоте Фрутигер

ИСПЕЛА СЕ ЗА 8 ЧАСОВА НА ВРХ АЛАДИНХОРН / ШВАЈЦАРСКА / ВИСОК НЕШТО ПРЕКО 4.000 МЕТАРА И УВЕК ПРЕКРИВЕН ЛЕДОМ КАД ЈЕ ИМАЛА СВЕГА 8 ГОДИНА / 27. СЕПТЕМБРА 1927. ГОДИНЕ /

Копачи

У ОБЛИКУ РАКЕТА ЗА ВАТРОМЕТ ПЕКУ СВАКЕ ГОДИНЕ ГРАЂАНИ ВАЛЕНСИЈЕ / ШПАНИЈА / НА ДАН ТРИЈУМФАЛНОГ УЛАСКА КРАЉА ХАИМА У ГРАД ПРЕ 628 ГОДИНА

НА БИЛОЦИ GOETHEA CALIFLORA КОЈА РАСТЕ У БРАЗИЛУ ЦВЕТОВИ ИЗБИЈАЈУ ДИРЕКТНО ИЗ КОРЕ

2 МЕТАЛНЕ 3 ГРАДЕ

ПРЕБАЧЕНЕ БРОДОМ ИЗ ЕНГЛЕСКЕ У МЕЛБУРН ЗА ВРЕМЕ АУСТРАЛИЈСКЕ ЗЛАТНЕ ПРОЗНИЦЕ 1851. ГОДИНЕ И ДАНАС ОУ НАСТАЊЕНЕ!

СТЕНА ПЕЧУРКА

ВАЈАР-ОКО ДЕЛО ПРИРОДЕ У ЕЛСВОРТ КАУНТИЈУ / КАНЗАС /

ПРОЗНА ПЕВАЧ

РАЗБИЈА КУШТУРЕ ПУЖЕВА ЧИЈИМ СЕ МЕСОМ ХРАНИ УДАРАДУКИ ЊИМА О КАМЕН

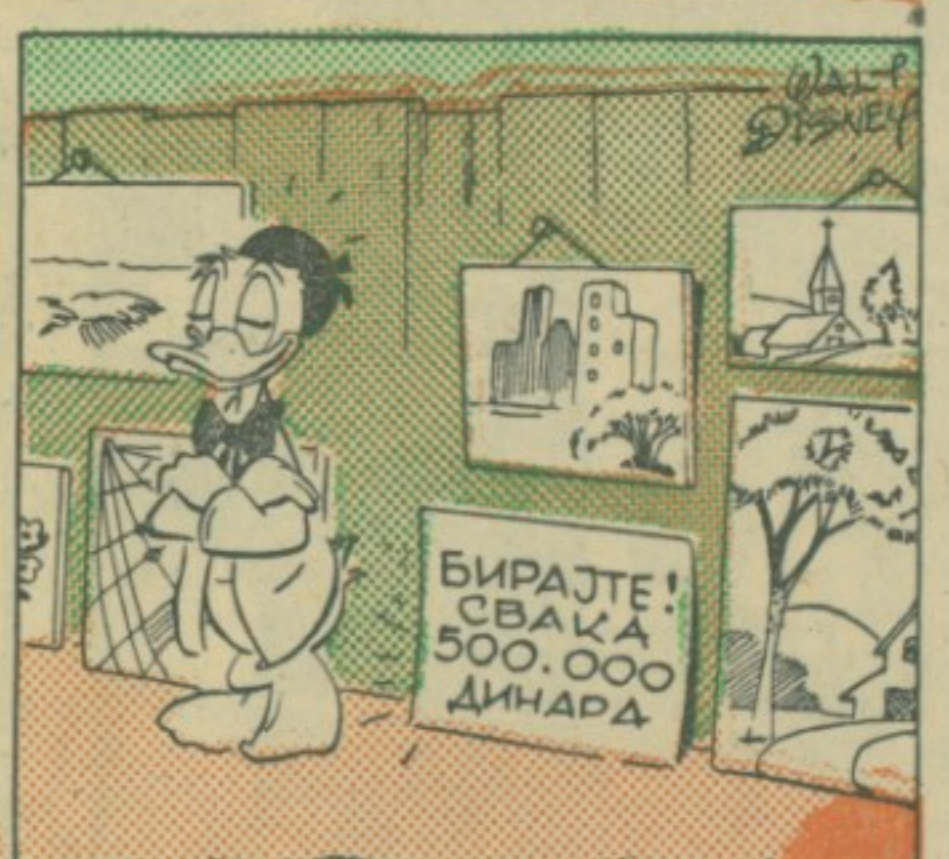
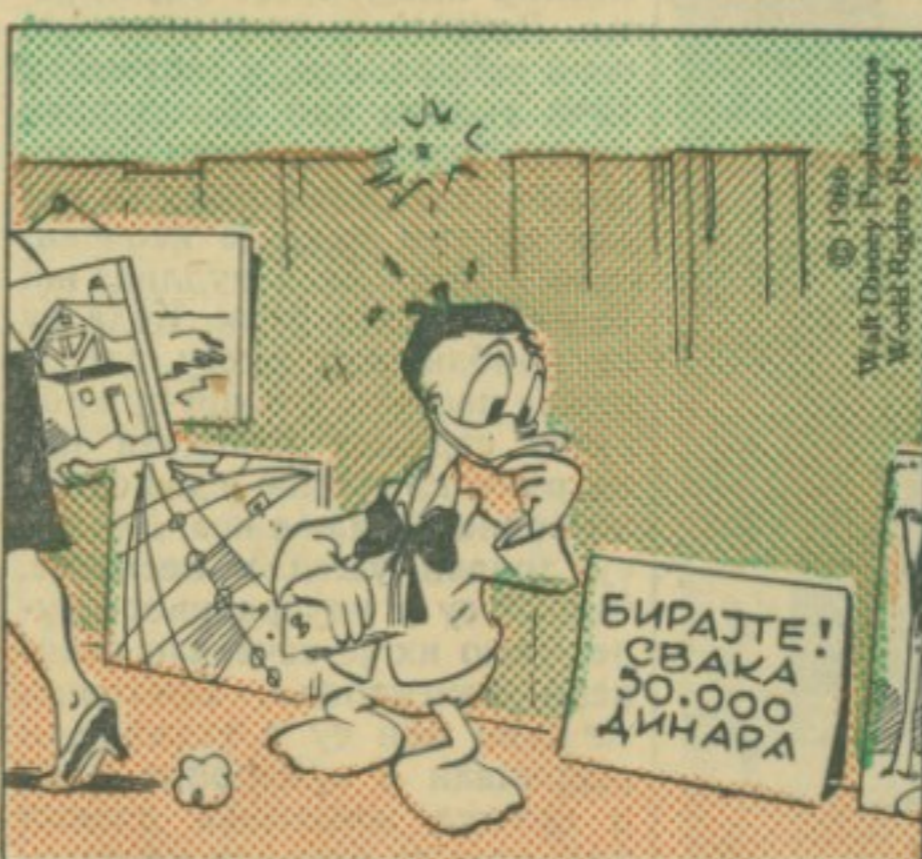
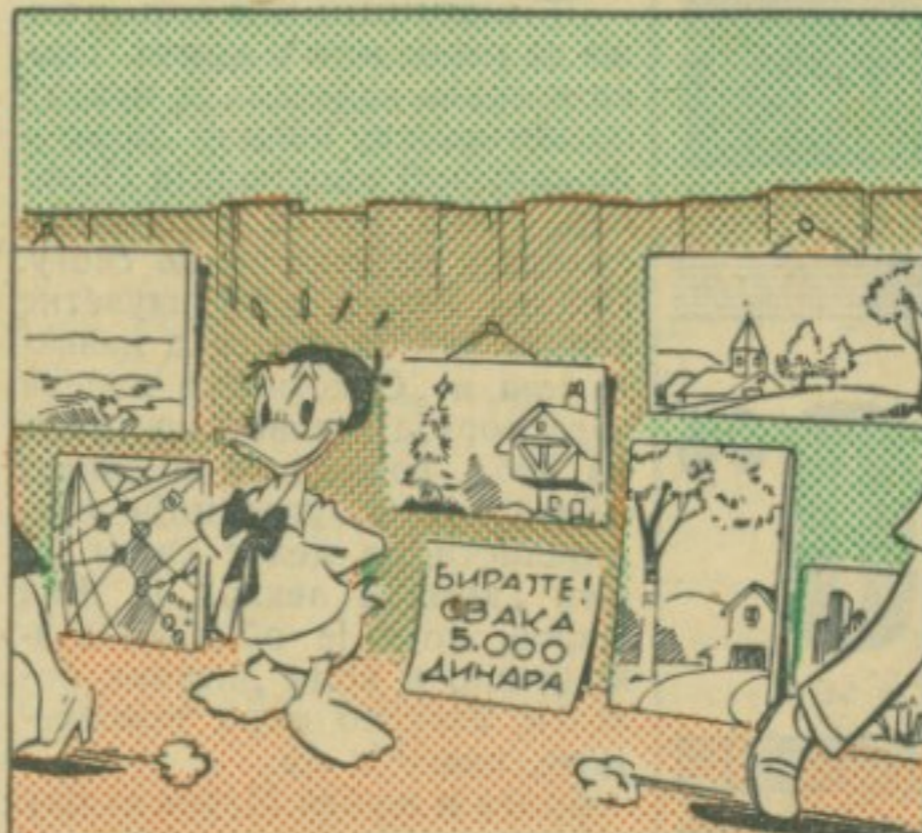

ГАРЦИЛАС МЕЛА ВЕГА

/1533-1616/ КОЈИ ЈЕ РОЂЕН У КУСКОУ / ПЕРУ / БИО ЈЕ ПРВИ ДОМОРОДАСКИ КЊИЖЕВНИК И ИСТОРИЧАР НОВОГ СВЕТА ЊЕГОВА МАЈКА БИЛА ЈЕ ЈЕДНА ИНКА-ПРИНЦЕЗА

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

СПОРТ

ТАЈМ-АУТ ЗА ХУМОР

Фредерико Багамонтес, зван још и „Орао из Толеда“, бивши победник бициклическе трке „Тур д Франс“ напустио је спорт. Одједном се

исоставило да зна да свира на гитари и да не пева ништа горе него многи други спортисти који су се у зрелим годинама прославили „златом у грлу“. Било како било тек Фредерико се сасвим озбиљно бацио на музику. Он је чак одлучио да конкурише неким чувеним извођачима и између осталог изјавио: „Не знам због чега Битлси носе перике у облику печурки, ја ћу већ да нађем нешто друго, рецимо, ћелу.“

У целом свету знак за почетак борбе у боксерском рингу даје се ударцем о гонг. У целом свету, осим Копенхагена. Овде се, десет секунди пре почетка сусрета чује пи-

штаљка, а после тога, место гонга, звук звона. Због чега је то тако? Ову традицију објаснио је функционер Данског боксерског савеза г. Јоргенсен овако: „Гонг неодолјиво подсећа на почетак ручка у вагон-ресторану.“

НАЈЈАЧИ УДАРАЦ

По мишљењу неких стручњака најјачи боксерски ударац пре рата имао је боксер тешке категорије Цим Цефри. Оцењено је да је Цефријев ударац имао тежину од 85 до 90 килограма.

СПОРТСКИ КАЛЕИДОСКОП

Вилијам Балден (1766—1862) и данас се сматра за најбољег и најстаријег играча крикета у Енглеској. Своју последњу партију одиграо је у 94 године.

Прва жена која је играла голф била је шкотска краљица Марија Стјуарт.

Трке двоколица представљале су у старом веку у градовима Мале Азије велики спортски догађај. Победнице — возаче двоколица очекивале су велике почести. У исто време у Скандинавији су коњске трке имале сасвим другу сврху: да се пронађе

најбољи коњ, једини између свих који је достојан да буде принесен боговима на жртву.

Године 1927. један британски официр у пензији превалио је раздаљину од Даблина до Белфаста, која износи 240 километара, идући „на све четири“. Док је ходао имао је ципеле и на рукама.

Због једне изгубљене опкладе Канађанин Бернс Херд прешао је пешце преко целе Канаде од Ванкувера до Халифакса — 9.000 километара — гурајући пред собом

велико буре, празно додуше.

Америчког боксера Стриблинга у годинама између 1922—1933. противници су нокаутирали на рингу 127 пута. То значи да је Стриблинг просечно био нокаутан једном месечно.

На зимској олимпијади 1960. године Норвежанин Јохансон, који је добио златну медаљу за брзо клизање на 10.000 метара, постигао је просечну брзину од преко 38 километара на час.

Уређује: Паја Патак

ЖЕЉА

— Желео бих да имам толико новца да њиме могу да купим Ајфелову кулу — каже Шиља-Микију.

— А због чега ти је, побозу, потребна Ајфелова кула? — запитао га Мики.

— Па није мени она потребна. Потребан ми је новац — одговори јој он.

НЕ ВРЕДИ ТОВОРТИ

— Кажу ми, Рајо, шта је казао Паја кад је јутрос пао с врха лествица? — пита Пата Пајиног сестрића.

— А треба ли да изоставим ружне речи? — на то га Рајо.

— Свакако!

— Онда није казао ништа — одговори јој он.

ЛАЖА И ПАРАЉА

Понај и Пера Ждера распридају приче о својим риболовачким успесима. У њиховим причама упсване рибе постајале су све веће. На крају Пера Ждера хвалисаво рече.

— А ја сам упсвао једног шарана тешког две хиљаде килограма.

Понај није хтео да застане за њим:

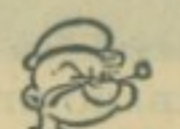
УСПЕХ

Шиља написао драму. После премијере сrete га Понај и пита:

— Како је успела твоја драма?

— Сјајно! Публика се после свршене представе није дигла са седишта.

— Зар је тако чврсто спавала...

САЊАО ДА ЈЕ РАДИО

— Понају, хајде да се мало просетимо, каже му Пера.

— Не могу, уморан сам.

— Па сад си тек устао!

— Јест, али сам сањао да сам радио 20 часова без престанка.

ЛЕКАР ЈЕ НАЗАО

Паја био код очног лекара на га Мики пита:

— Како су сада твоје очи?

— Па лекар ми је рекао да сада боље видим него раније.

У Јапану је у последње време постала веома популарна једна игра која окупа много људи, али сваки игра сам за себе. То је игра звана „пачинко“ — што отприлике значи срећа из машине.

Ових аутомата има у Јапану у готово свакој улици. Игра се развила од деце играчке и захтева много стрпљења, а циљ је неколико куглица убацити у одређено удубљење. Деца играчка је увећана и аутоматизована и то је „пачинко“. Данас се на сваком углу налази једна „пачинко-играчка“ у којој су апарати наређани један поред другог. На све стране чује се звецкање куглица, које треба вешто провести кроз разне препреке. Игра је јед-

ОД ДЕЧЈЕ ИГРЕ ДО АУТОМАТА

„ПАЧИНКО“

ДОМАЋИЦА У ПАПУЧАМА И СА КЕЏЕЉОМ — КОРИСТИ СЛОВИДНИХ ДЕСЕТАК МИНУТА

СВАКО ИГРА ЗА СЕБЕ

тина, а добици мади, готово вредности. Добици у готовом новцу су забрањени те играч, уколико има срећу да врати већи број од 50 куглица са колико се почиње игра, може да добије таблу чоколаде, пакетич цигарета или бисквита. Иако људи од игре немају никакве материјалне користи, она их је освојила. Један играч стоји поред другог, сваки заузет својом игром — нико никога не гледа, очи су упрте у покренуте куглице. „Пачинко“ је толи-

ко распрострањен, да га називају и „националним спортом Јапана“. Деси се да домаћинца пристави ружак, па у кеџели одјури до првог угла да проведе кратко време испред апарата. Баца са школским торбама стоје поред радника и лекара, младе девојке поред старијих људи и жена... Умешни угостиоци почели су да отварају мале продавнице са апаратима где играч може на брзину да се окрепи, да би могао после да настави игру.

ТЕШКО ОБОЛЕЛА ПРЕИСТОРИЈСКА ПЕЋИНА

Звучи необично али како што могу оболети људи, животиње или биљке може се разболети и камен. Таква несрећа задесила је чувену преисторијску пећину Ласко у француској провинцији Перигор, коју многи стручњаци сматрају најлепшом на свету. Пећина Ласко, због изузетне лепоте својих фресака названа још и „Сикстинска капела преисторије“, затворена је још од 1963. године за публику. „Лече“ је најугледнији специјалисти из целог света а њен „домаћи лекар“ је Жак Марсо, који је обилази свакодневно и води дневник болести, савесно мери температуру, влагу и др.

Брига и љубав Марса за ову пећину имају своје објашњење. Ласко је у неку руку његова пећина. Јер, у септембру 1940. године као 15-годишњи дечак Марсо је открио Ласко. Играо се на брдашету са својим другом када је неочекивано његова бела пудлица нишчезла у једној рупи. Када су се приближили месту где је штена нестало, дечаки су кроз густу стрижку угледали црна рупу из дубине једва се чуло болно скицање пса. Дечаки су донели ужад и лествице. Сишли су у унутрашњост рупе. Тамо их је сачекало невиђено изненађење. Вративши се кући они су с усхићењем испричали о призорима лона и цртежа животиња дивних боја које су открили на зидовима пећине. У првом тренутку нису им поверовали. Међутим, стари професор Бреј решио је да ипак посети пећину и вратио се очаран лепотом њених зидних цртежа. Ласко је убрзо превазишао славом све остале преисторијске музеје ове врсте па и Алтамиру у Шпанији, до тада најлепшу пећину на свету. На учници су оценили да су цртежи у Ласкоу стари 30.000 година и да се период у коме су рађени протеже на читавих 4.000 година.

Фреске у Ласкоу представљају стада коња, једена, бизона и бикова. Цртежи су пуни покрета, боје су изванредне, тако да се чини да ће животиње сваког тренутка са камена шпиле сићи у живот. Жак Марсо је у унутрашњости пећине нашао чак и једну алатку прекривену бојом која подсећа на палету. Њоме је преисторијски уметник радио. На зидовима пећине нађене су рупе у које су биле причвршћене скеле. На њих су се пели преисторијски уметници. Техника њиховог рада и анализа боја показују да су се они служили самлевеним и оксидима минерала измешаним с животињским масноћа-

Вештачки пацијент

На Калифорнијском универзитету направљен је у циљу научних испитивања вештачки болесник који се налази под контролом електронског мозга. Он дише, кашље, и реагује на више десетина лекова. На вештачком болеснику који има све делове тела као човек студенти ће моћи до миле воље да експериментишу. Боја његове коже зависи од „успеха лечења“ мења се од ружичасте до сиве. Инструктор може по жељи да доведе свог вештачког болесника у крајње критично здравствено стање. Тако може да дође до престанка рада срца или излива крви у мозак.

ма. У прво време су боју лепили на зидове прстима а касније и четкицама које су правили од длаке и перја. Дувањем боје кроз коштане цевчице преисторијски уметници су постигли рељефност цртежа. Стручњаци су по откривању пећине били изненађени свежином боје.

Многи цртежи су били покривени слојем кречњака који су таложили млазевни киш приликом отицања низ зидове. Сматрајући да је кречњак једини непријатељ дивних зидних цртежа, стручњаци су отворили пећину за публику. Да би се цртежи заштитили уведен је сложен систем вентилације у циљу обнављања ваздуха и одстрањивања угљеничних гасова. Публика је одмах преплављивала пећину. У почетку је кроз њу пролазило 400 а касније и по 1.200 посетилаца дневно. Сваке године пећина је доносила приход од преко 150 милиона старих динара.

Знак за аларм изазвала је једна зелена мрља коју је 1960. године на једном зиду открио конзерватор Макс Сараде. Одмах је доведен из Париза шеф микробиолошке

ДОН АНДЕРСОН, ВОЂ ЕКСПЕДИЦИЈЕ КОЈА ЈЕ КРЕНУЛА ДА ПРОНАЂЕ ПУТ КОЈИМ СУ НОРМАНИ ОТКРИЛИ ВИНЛЕНД

Ко је открио Америку? Да ли је то заиста био Кристифор Колумбо или дремни Нормани (германска племена која су насељавала Данску, Норвешку и Шведску) са својим вођама викингима, који су доловили у Америку са Гренланда, 500 године пре Колумба?

Тема није нова али се поново појављује због тога што је у Лондону пронађен нов документ о томе „Карта Винленда“, откривена 1957. године. Она представља карту свега како је он замишљан пре хиљаду година. (О проналаску ове карте ми смо објавили опширан напис у 747. броју). По мишљењу неких британских и америчких научника Винленд је нормански назив за Северну Америку. Карта јасно приказује Западну Европу са њеним обалама од Северне Африке према Гибралтару и Британским острвима до Норвешке и Арктика. У њу су уцртани и Исланд и Гренланд као и пространа земља западно од Гренланда, коју су Нормани звали Винленд.

У грубим цртама, какве су дате на мапи, обале Винленда одговарају у великој мери контурама обала данашњег Њуфаундленда и Северне Америке. И једна исландска легенда говори о викингу Ерику Црвеном и његовом сину Лејфу Ериксону. Они су

Знак за аларм изазвала је једна зелена мрља коју је 1960. године на једном зиду открио конзерватор Макс Сараде

ЈЕДАН ОД ЦРТЕЖА СА ЗИДОВА ПЕЋИНЕ ЛАСКО. СМАТРА СЕ ДА ПОТИЧЕ ИЗ СТАРИЈЕГ КАМЕНОГ ДОВА — ПАЛЕОЛИТИКА

службе гла Института Пастер др. Поншој. Затим је помоћу микрофотографије установљено да су сви зидови пећине зелени само се голим оком то не може приметити. Дијагноза је била јасна. По оцени др Банера и извршеним микроскопским испитивањима установљено је да је Ласко оболео од зеленог рака камена. Отривено је око 750 жаришта болести. Обољење су изазвали посетиоци. Они су на својим ципелама донели бактерије и алге чије је рашење било поспешено угљеничким гасовима насталим издицањем. За лечење камена препоручен је коктел „Пошони“, који представља

смешу 600 милиона јединица пеницилина, 30 грама стрептомицина и 30 грама тетрацилина. У одређеним размацима зидови пећине се запрашују леком.

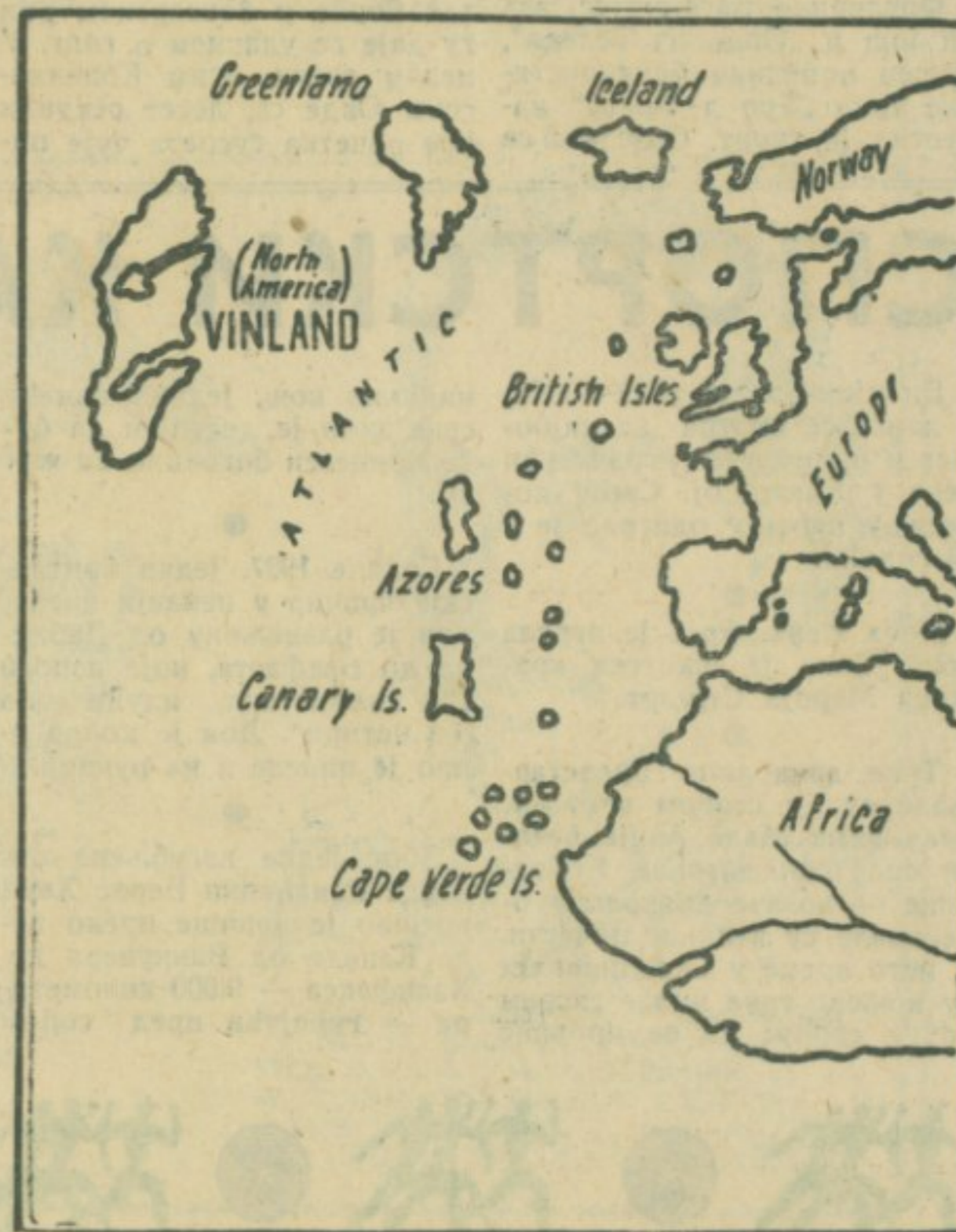
На болест и њено ширење утицала је топлота коју су ослобађала људска тела. Лечење болести се успешно одвија и очекује се да ће идуче године поново бити дозвољен приступ публике у пећину. У међувремену посетиоци који хрле из целог света задовољавају се да за 300 старих динара посматрају у Ласкоу изложбу дијапозитива у боји који приказују призоре са зидова и унутрашњости пећине.

Лирајом ВИКИНГА

пловили са обала данашњег Гренланда, тада званог Јулианеаб, и открили Винленд крајем 9. века. Тамо су провели зиму, подигли насеље и вратили се на Гренланд. Древни Нормани су оставили за собом и упутство за пловидбу. Маја ове године група од шест Британаца кренула је ледоломцем „Грифин“ дугим око 14 метара, на тромесечну пловидбу трагом Нормана ка Винленду, односно Северној Америци. Групу предводи Џон Р. Ј. Андерсон, 54-годишњи поморац и новинар. Они су

кренули из Скарбороа на источној обали Енглеске изнад кога стоји стари град. Овај град слави ове године хиљадугодишњицу првог приспећа викинга на ове обале.

Група је пловила најпре ка Јулианехабу. Андерсон, дописник експедиције пише: „Моје рекоје је донело Нормане у Винленд носи сада и нас. То је исто море. Нама управља иста сила.“ Они свакодневно шаљу и радио-извештаје са брода о току путовања.

КАРТА ВИНЛЕНДА НА КОЈОЈ ЈЕ ПРИКАЗАН СВЕТ КАКО СУ ТА ПОЗНАВАЛИ НОРМАНИ. ПРЕ ХИЉАДУ ГОДИНА

ЗЕМЉЕ ☆ НАРОДИ ☆ ОБИЧАЈИ

На сто миља југоисточно од обала Нове Гвинеје налази се мали архипелаг Тробријан. Његови становници — има их око 10 хиљада — сачували су до данашњих дана својеврстан начин живота о којем на страницама аустралијског часописа „Уолкебаут“ прича новинарка Кетрин Квин.

Већина мојих сиднејских пријатеља сматрала је необичним моје интересовање за традицију и обичаје становника острва Тробријан. И због тога нисам ни успела да им објасним зашто сам заводела та острва и како сам постигла да задобијем поверење домородаца.

У животу ових острвања има много црта карактеристичних за матријархат. Тамо се имање не наслеђује од оца већ од мајке. О свему о коме што се тиче васпитања и судбине детета одлучује ујак.

На острвима Тробријан не постоје никакве свадбене церемоније. Да би се склопио брак довољно је да млади у присуству својих саплеменика поједу нешто из истог чанка. На неким острвима овог архипелага обичај је да девојка проси младича. Просидба се састоји у томе што она његовој мајци, сестри или некој другој блиској сродници преда у руке комад какве врпце.

У једном селу била сам све док једног за мене необичног призора. Из колибе је изашла девојка с оригиналном „капом“: малим округлим калупом од осушеног блата на глави. Питала сам шта то означава. Ево шта су ми испричали. Ако нека жена жели да посети своју родбину која живи на другом крају острва, дужна је да у кући остави замену, неку рођаку вршњакињу, која треба да испуњава све њене обавезе. Када се жена врати, њена заменица одлази носећи на глави капу од блата као знак да је помогла својим ближњим.

Своју наклоност острвањани такође изражавају на начини на необичан и стран. Једном ми је пришла нека непозната домородачка девојка, загрлила ме и ставила ми око врата огрлицу од заиста лепих шкољки. При том ми је казала:

ГОСПОДАРИЦЕ АРХИПЕЛАГА ТРОБРИЈАН

— Ти ми се свиђаш, сад смо пријатељи. Дарујем те шкољкама.

Овај случај са мном није изузетак; имала сам прилику да посматрам сличне сцене и између острвања.

Тробријанке су се толико навикле на мене да су ме почеле сматрати својим пријатељем и лекаром. Мајке су ми доносиле своју болесну децу а када би болест била озбиљна ја сам одлазила њима. Само захваљујући пријатељству с домороцима могла сам да упознам и схватим њихове традиционалне ритуале. Мени се најзанимљивији учинио обичај везан за долазак новорођенчета на свет.

Неколико седмица пре сребног догађаја родитељи будуће мајке обавесте све сроднике о предстојећој церемонији. И без обзира колико да леко да живе, оне све обавезно дођу да би учествовале у извођењу ритуала. На свечаности ниједан мушкарац нема приступа, а од испуњених жена свега дванаест изабраних. Бити изабран међу тих дванаест велика је част.

— Главна дужност изабраница је да начине две сукње

и два дугачка огртача. Жене сакупљају лишће од којег ће начинити ту раскошну одећу. Нарочито су с пуно маште и смисла за лепо израђени огртачи око врата помоћу огрлице начињене од влакана саго-палме и украшене ситним шкољкама. Када је одећа готова, жене наберу

и осталим женама већ и у читавом селу. После завршетка овог ритуалног обреда одећа се покрива асурама да се из ње не би изгубила магијска сила. Млада мајка добија сукње одмах а огртаче пошто се окупа у мору. Ако млада жена потиче из угледне породице, изабранице је

тропског цвећа с неким црвеним лишћем и ситним белним цветовима. Лишће и цвеће поспе се по огртачима и сукњама. Затим жене падну на колена, зарију лице у цвеће и изговарају речи које по њиховом веровању треба будућој мајци и њеном детету да донесу срећу.

За време ове церемоније влада мукла тишина не само међу окупљеним сродницама

на рукама уносе у море. После купања односе је у кућу њене мајке где цео дан мора да преседи на дрвеном столу. За то време она не сме ни с ким да разговара ни да руком додирне храну. Храни је нека рођака. А дете полагају на нарочити „магијски саг“ и неколико дана о њему се стара свих дванаест изабраница.

СВАКО СЕ ВЕСЕЛИ ПО СВОМЕ...

Они које је пут нанео у пролеће у Делхи имали су прилику да присуствују необичном призору. Ове године, на пример, велика весела поворка кренула је из трговачке улице Чанди Чек у старом делу Делхија према Рамлили месту где се одржавају масовне манифестације. Готово сви учесници поворке имали су на глави шаливе капице од хартије а на одећи прикачене значке с „ликом“ магареће главе. Они на челу поворке носили су у рукама — замишљене транспаренте.

Уз заглашне звуке труба, бубњева па и читавих орке-

стара поворка се лагано кретала улицама и зауставила се на Рамлили. Бивши министар железница Цагдиван Рам, који је на глави имао железничку композицију-играчку, тупим ножем пресекао је врпцу везану за једну стару тикву и тиме отворио митинг.

Говорници су се трудили да надмаше једни друге у оштроумљу и шалама. Окупљени људи громким узвицима поздрављали су духовите и „бодљикаве“ шале и „најпа-

метније глупости“. Највећи аплауз добио је секретар митинга Гопал Прасад Вијаса коме је уручена почасна награда: празна кутија од конзерве и стара отрцана четка.

ИГРА НАД ОГЊЕМ

Од морске обале у југоисточном делу Бугарске почињу Странцанске шуме. Велике, густе оне се простире стотине километара дубоко у унутрашњост. Села су овде ретка и само асфалтирани пут који пресеца ово зелено море повезује овај крај са осталим светом.

Становници ретких насеља у Странцу вековима чувају старе народне обичаје. Од памтивека још првих дана пролећа овде се одржавају „нестинарске пљаске“ које симболишу долазак пролећа, победу живота над смрћу, светлости над мраком.

Како је нестало овај обичај и зашто се баш овде тако дубоко укоренио не зна се тачно. Неки везују „нестинарство“ са сличним играма у Персији, други сматрају да оно вуче порекло из старог Рима, трећи траже везу са сличним играма у Индији и

Митинг је одржан на дан веселог индијског празника „Холи“. У улогама забављача и „глупих августа“ наступали су веома угледни, образовани и паметни људи.

на Далеком истоку. Али, ниједна од ових теорија не заслужује се на убедљивим доказима.

По жеравици претежно играју жене. Још пре свитања у селима почну да одјекују бубњеви и да промичу буктиње: сељани крећу у походе својим сродницима. Бубњеви целог дана не умукну ни за трен. Свечаност достиже врхунац тек у сумрак. На сеоским трговима гори огромна ватра око које се искупи цело насеље. Кад од ватре оста не жар почиње игра. Покрети „нестинарки“ су лак и грациозни и колико се памти још никад ниједна од њих није опекала ноге. Додуше, оне не играју дуго, али веома зато лепо певајући при том старинске народне песме. Ватра се затим поново распасти и село се до зоре весели око ње.

ЖЕЛИТЕ КАЈГАНУ — АЛИ ОД КОЈИХ ЈАЈА

Групу енглеских научника није мрзело да у току трогодишњег рада испита укус десетина хиљада јаја од 137 врсте разних птица. Они су јаја птица према укусу сврстали у 17 категорија: слатка, слана, кисела, горка, оштра, брашнаста, рибељег укуса, укуса блата, земље итд, са читавим низом прелазних нијанси.

По њиховом мишљењу најукуснија је кајгана од јаја врабаца. Исто тако добродо укуса су јаја дивљих кокошака, нарочито алијске кокошке а затим црне лиске. Величина јаја им је упала мања од обичне домаће кокошке и годишња носивост је такође знатно мања: 30 — 40 јаја годишње.

Жалосна сећања

Две скитнице иду пешке и да би им време брже прошло причају успомене. Један ће рећи да је некада имао боље дане, био је запослен на локомотиви.

— Па што си напустио тако лепо место? — пита га други.

— Нисам га ја напустио, отпуштен сам.

— Па шта си то учинио?

— Готово ништа. Једног дана ушао сам у канцеларију шефа станице а нисам био позван.

— И зато си отпуштен?

— Морам ти признати да сам био на локомотиви кад сам ушао код шефа.

Чавка, дропља и зеба имају такође укусна јаја. Јаја галеба, као и јаја осталих језерских птица, имају укус меса и рибељег зејтина.

Нарочито одвратног и непријатног укуса су јаја, која на белој љусци имају мрље као јаја царића, конопљарке и сенице.

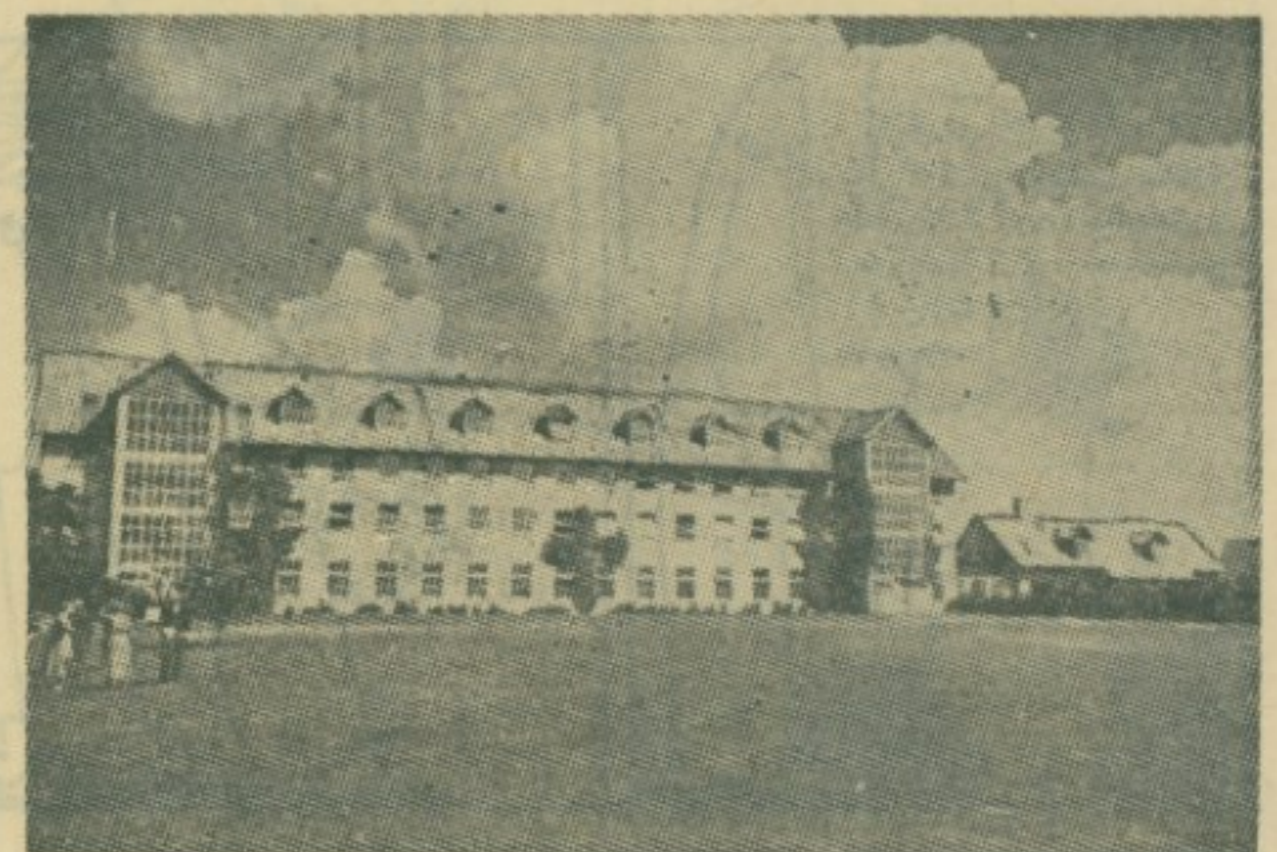
ВИШЕ МУВА — МАЊЕ МЛЕКА

Како пише један дански лист, дугогодишњи огледи у пољопривредној школи „Хусмансколе“ (на слици) у граду Оденсе на острву Фину у Данској, показали су да муве смањују млечност краве. Наиме, пецкањем муве уз немиравају краве, што штетно утиче на лучење млечних жлезда. Да би се овај нега-

Али, закључују ови енглески научници, сва су птичја јаја добра беланчевинаста храна за људе, јер поред других хранљивих састојака у себи, нарочито у жуманцу, садрже и веће количине витамина и лецитина, материје значајне за јачање организма.

тиван утицај мува на млечност краве смањено, краве стаје у наведеној школи редовно су прскане инсектицидима, а сем тога оближња ђубришта чешће су поспане каинитом (калијева со — ради уништавања јаја мува).

И, кад се број мува смањено, млечност краве осетно се попела.

ПЕТАО

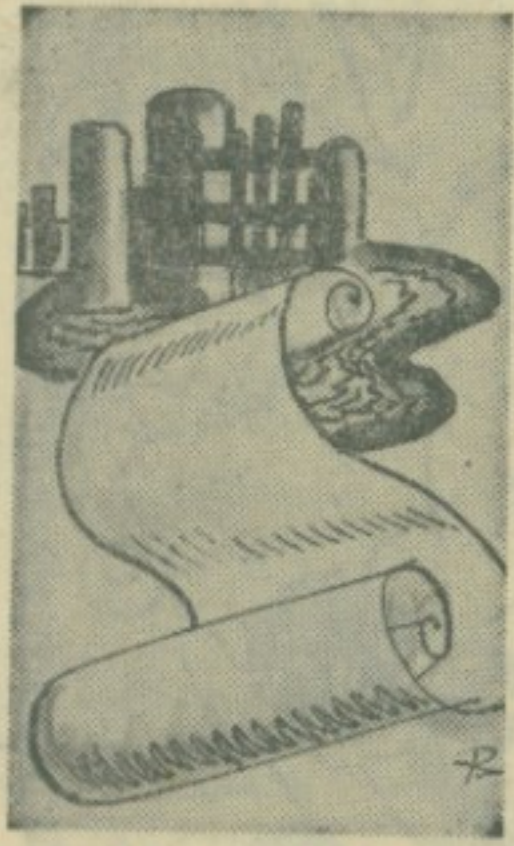

ИЛИ КОКОШКА?

Како један петар долази на 10 кокошака многи одгајивачи живине желе да приликом насађивања квочке утичу да се из насађених јаја испили што више припадника женског пола, па сматрају да подесним избором могу уна-

пред утврдити лежење у правцу ове своје жеље. Експерименти вршени у том правцу нису дали неке значајније резултате. У природи уопште, па и код кокошака, обично се од укупно насађених јаја излеже 50 одсто петлића и исто

толико кокица. Ако се деси да из једног насада изађе знатно већи број кокица, то је пука случајност. Може се десити да код следећег насађивања управо петлићи буду у превази.

ХАРТИЈА ИЗ ЈЕЗЕРА

Преко три хиљаде језера у стели Кулунда на југу Западне сибирске низије биће претворено у сировинске базе новог хемијског центра. Вештачко шалитрено језеро напуниће се у лето соним раствором из Кулутског језера. На његовом ће се дну до јесени наталожити два метра дебело слој мирабилита, основне сировине за производњу целулозе и хартије.

Северноамерички поларни истраживач Роберт Едвин Пири (1856—1920) први је 6. априла 1909. године после огромних напора открио Северни пол, завршну тачку Земљине осе, на 90° географске ширине северно од екватора.

КАКО ЈЕ ОСВОЈЕН СЕВЕРНИ ПОЛ

Једног топлог јулског дана 1908. године брод „Рузвелт“ испловио је из њујоршке луке на путу за Гренланд. На броду се налазио Роберт Пири са својом екипом и одабраном посадом. Циљ пута био је Северни пол. Чим су стигли на Гренланд, који је Пири и раније у више експедиција испитивао (најсевернији део овог острва носи име Пирије-

ва земља) он је одабрао једну групу Ескимца за пут ка Полу јер нико боље од њих није познавао ледене пустиње нити знао боље да се снађе у њима.

Пуних двадесет година Пири је мислио само о једном: како да освоји Северни пол. Због ове своје жеље напустио је чак и официјерску каријеру у морнарици. Покушавао је више пута да освоји

Пол али увек је наишао на непремостиве тешкоће и враћао се необављеног посла. При последњем покушају када је стигао на само 200 километара од Пола, његова екипа једва је остала жива. Сад је решио или да постигне циљ или да умре.

Брод се пробијао северно од Гренланда ка Северном мору али све спорије и спорије. Најзад је постао заробљен

рицом Ескимца. За њих су биле остављене најбоље запреге тако да су прелазили 30 па и 40 километара на дан. Била је то трка са временом уз борбу против хладноће, воде и смрти.

Око десет часова 6. априла 1909. године Пири је са својом групом најзад стигао на Северни пол и побио америчку заставу. Двадесетогодишњи сан најзад је био остварен. Пири је остао на Полу 30 часова проверавајући да ли се заиста налазио на завршној тачки Земљине осе. У свом дневнику Пири је забележио да је био страшно исцрпљен и да је наде да се живи врате било веома мало. Али животни циљ је био постигнут, а то је важно, записао је на крају Пири.

Није се више смело чекати ни часа јер је постојала опасност да се лед почне да топи што би отежало или потпуно онемогућило повратак. Треба ло је ићи много брже него при доласку. Пири је наредио да се побаци све што није неопходно да би се на тај начин олакшао терет псима. На крају су успели да стигну до прве базе а даље је све ишло лакше док нису стигли до брода. Као награду за откривање Пола, Пири је унапређен у адмирала.

Крајем фебруара 1909. године групе су кренуле једна за другом ка Северном полу. Последња која је имала да допре до на 180 километара од Пола пошла је 1. априла. Са те последње базе кренуо је Пири са једним принцем који се звао Мат Хенсон, и четво

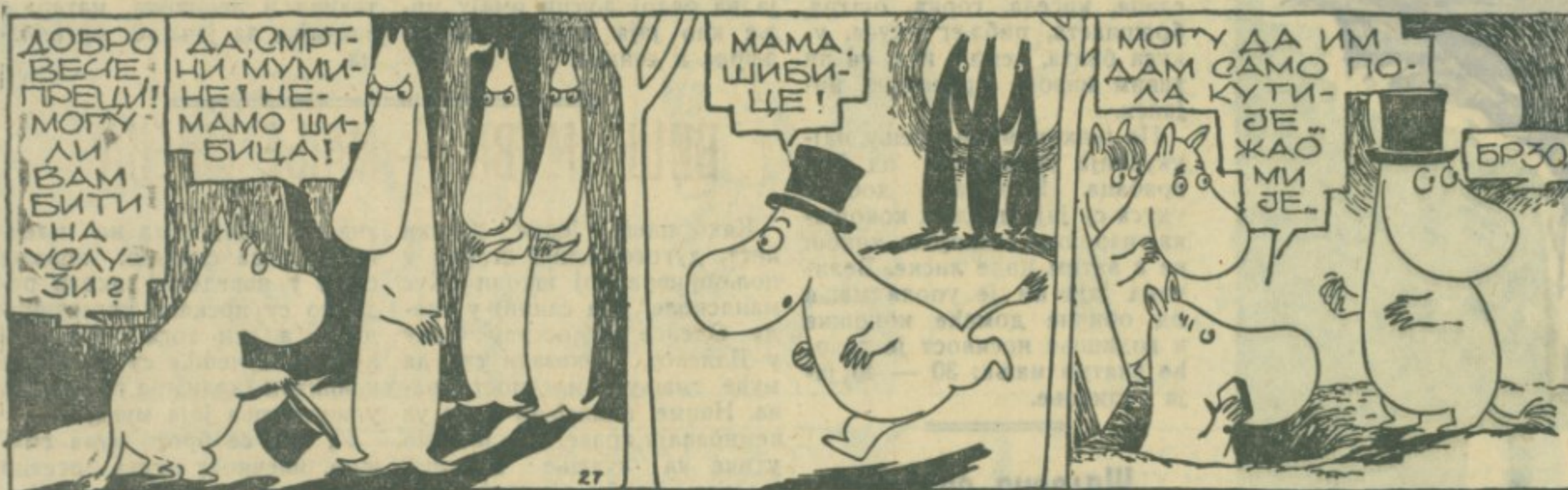
рицом Ескимца. За њих су биле остављене најбоље запреге тако да су прелазили 30 па и 40 километара на дан. Била је то трка са временом уз борбу против хладноће, воде и смрти.

Око десет часова 6. априла 1909. године Пири је са својом групом најзад стигао на Северни пол и побио америчку заставу. Двадесетогодишњи сан најзад је био остварен. Пири је остао на Полу 30 часова проверавајући да ли се заиста налазио на завршној тачки Земљине осе. У свом дневнику Пири је забележио да је био страшно исцрпљен и да је наде да се живи врате било веома мало. Али животни циљ је био постигнут, а то је важно, записао је на крају Пири.

Није се више смело чекати ни часа јер је постојала опасност да се лед почне да топи што би отежало или потпуно онемогућило повратак. Треба ло је ићи много брже него при доласку. Пири је наредио да се побаци све што није неопходно да би се на тај начин олакшао терет псима. На крају су успели да стигну до прве базе а даље је све ишло лакше док нису стигли до брода. Као награду за откривање Пола, Пири је унапређен у адмирала.

Крајем фебруара 1909. године групе су кренуле једна за другом ка Северном полу. Последња која је имала да допре до на 180 километара од Пола пошла је 1. априла. Са те последње базе кренуо је Пири са једним принцем који се звао Мат Хенсон, и четво

МУМИН НА ПУСТОМ ОСТРВУ

ИЗ ДАВНЕ МУДРОСТИ

Македонски краљ Филип осудио је двојицу опаких људи овако:

— Један нека бежи из Македоније, а други нека иде за њим.

Епирски краљ Пир победио је Римљане код Аускула, града у Апулији. Али, у борби је изгубио много војника. Тада је узвикнуо:

— Ако по другом пут извојужемо овакву победу, у Епир ћу се вратити без војника!

Дионисије, тиранин Сиракузе, скинуо је браду са Ескулапове кипе и том приликом рекао:

— Аполон, твој отац нема браду, па зашто и ти не би био голобрад?

Ватини је био конзул свега неколико дана. Том приликом он се жалио што га Цицерон као конзула није посетио, али Цицерон рече:

— Ја сам долазио, али ме ноћ ухвати.

Римљанин Лентул, био је човек малог раста. Иначе био је зет славног говорника Цицерона. Једног дана када га је Цицерон видео опасаног дугим мачем рече:

— Ко је мога зета везао за мач?

Када је отпочео грађански рат између Цезара и Помпеја, Римљани су се поделили у две странке. Прича се, да је Цицерон том приликом рекао:

— У оваквој ситуацији ја имам кога да се клоним, али немам коме да будем присталица.

Једном приликом Цицерон је ручао код неког свог пријатеља. Пријатељ му је изнео неко не баш најбоље вино и рекао:

— Пијте ово је фалерно вино. Старо је 40 година! Цицерон мало отпи на погледа пријатеља и рече:

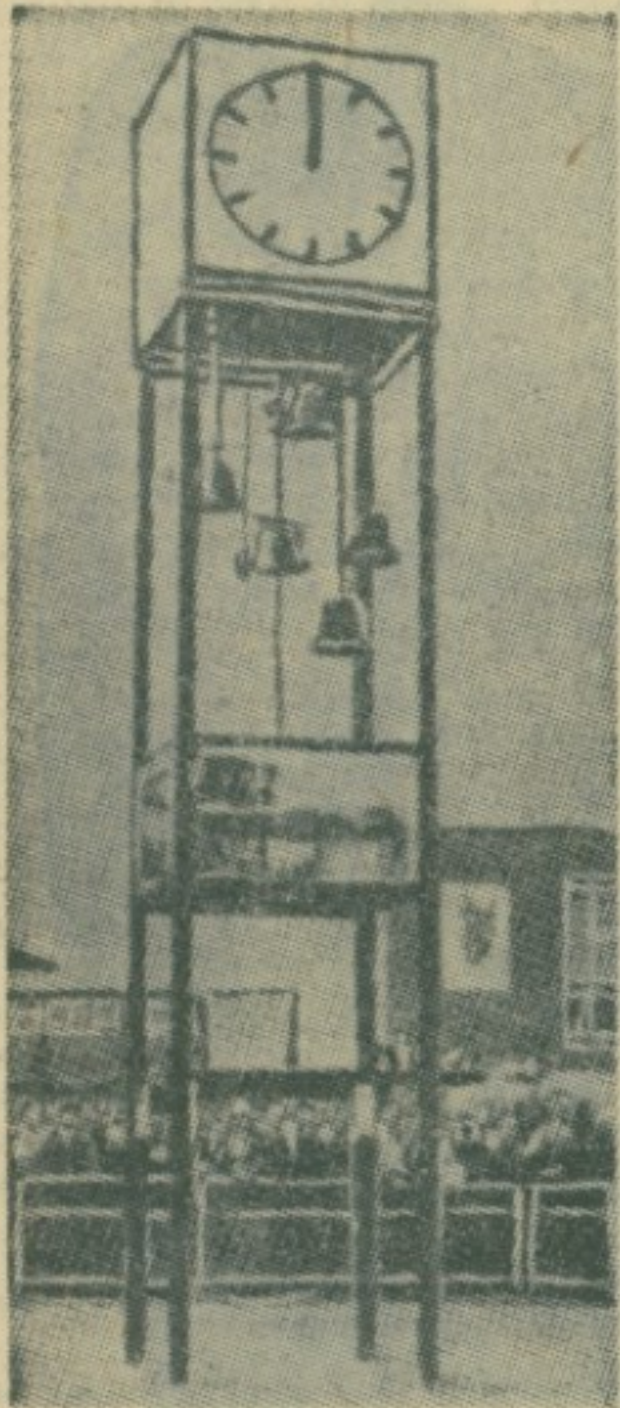
— Све што је добро временом изгледи.

Једнога дана упитали су атинског државника и војсковођу Темистокла:

— Хоћеш ли удати кћер за добра, али сиромашна човека, или за богата и лоше нарави?

Темистокле одговори:

— Више волим човека без новца, него новац без човека.

ЧАСОВНИК ПОСВЕЋЕН АУТО-ТРЦИ

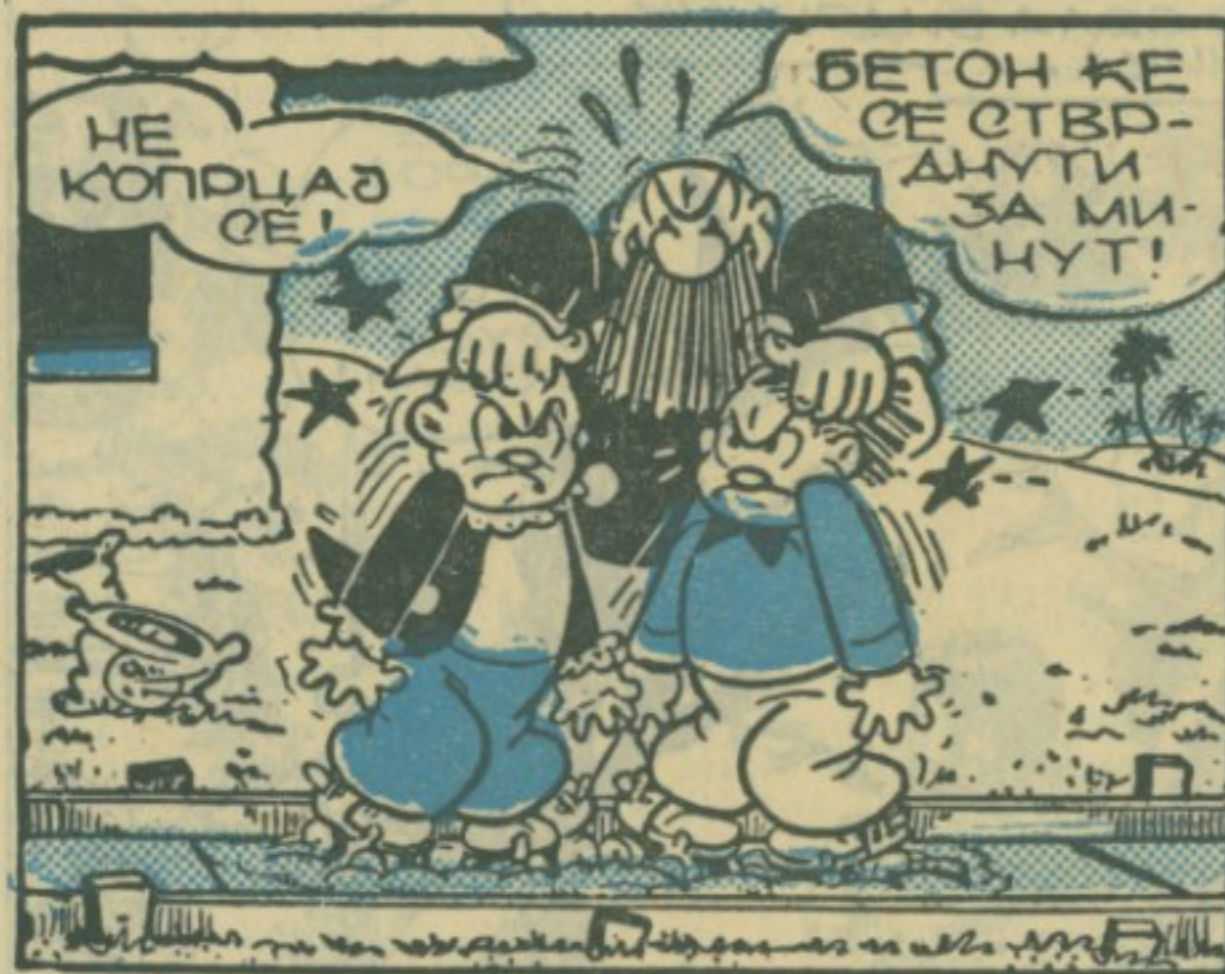
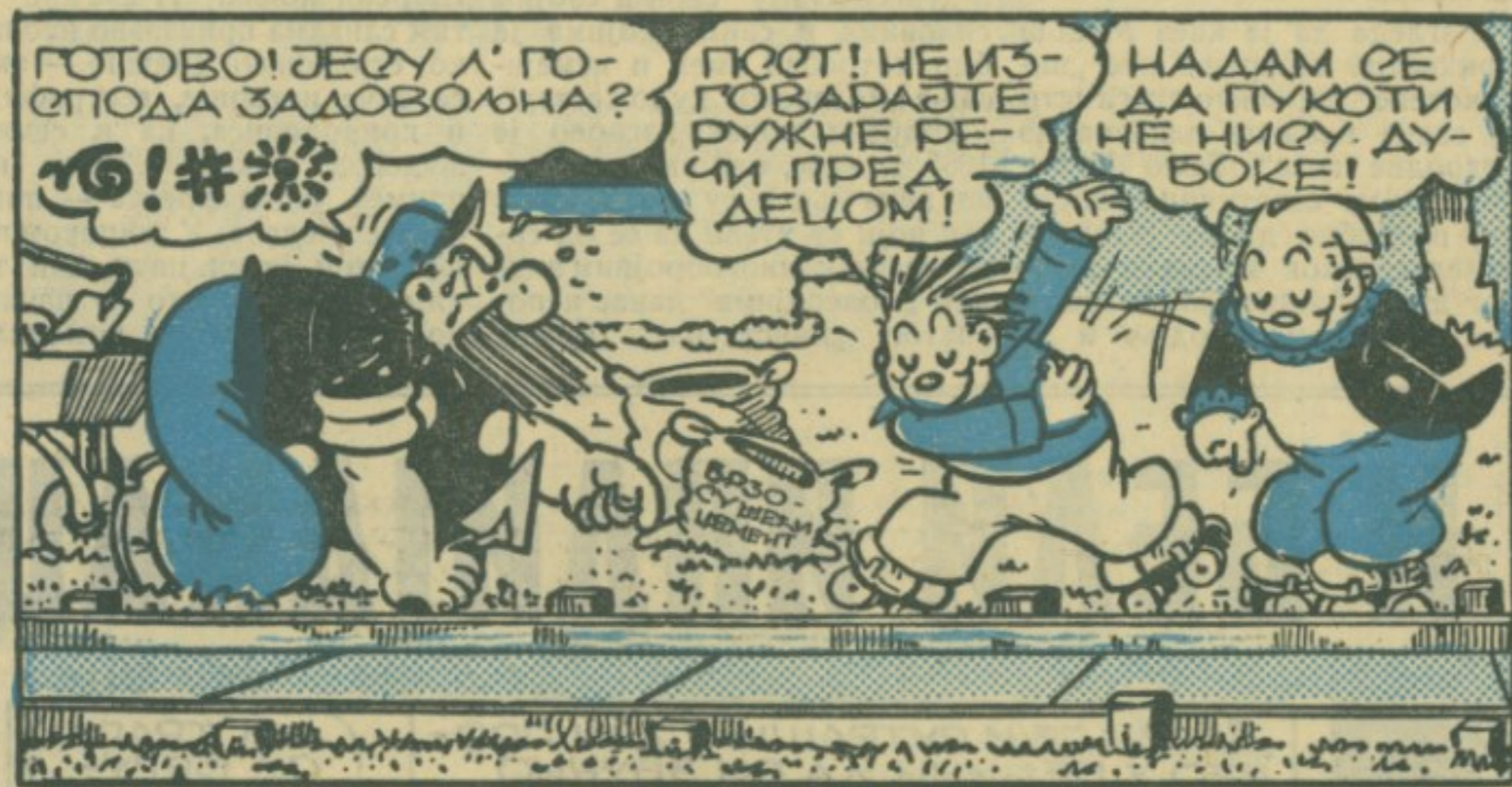
Кроз енглески град Крохи, који се налази између Лондона и Брајтона, пролази маршрута традиционалне трке аутомобила старих модела. Тој ауто-трци је и посвећен градски часовник постављен у центру Крохија. Висина ове необичне сахат-куле је око осам метара. Кула је четворострана и на њеном врху, на све четири стране, налазе се четвртasti часовници. Испод механизма часовника налази се „музички механизам“, заштићен танком бакарном мрежом. Часовник је потпуно електрифициран и за његову израду и постављење било је потребно три године.

С првим ударом који означава сваки пун час на специјалној платформи на доњем делу куле појављују се и почињу да круже минијатурни аутомобили старих модела — укупно осам. Кад се откуцавање заврши, аутомобили нестају у својим „гаражама“. Аутомобили се крећу на фону једног панора по којем се налазе слике најлепших и најживописнијих места крај којих пролази маршрута ауто-трке. Док се аутомобили крећу аутоматски вергл свира музику композитора Ларија Адлера из филма „Женева“, чији је основни сиче ова традиционална ауто-трка.

И АЛГЕ СТОЧНА ХРАНА

У неколиким совхозима Кубана и Узбекистана у природним условима се гаје хлорела-алге које представљају богат извор белачевина за исхрану стоке. На једном хектару водене површине обогаћене хранљивим раствором после 300 дана добија се 450 децитона суве масе хлореле. Ова сува маса садржи до 560 одсто сировог протеина, 41 одсто сварљиве белачевине, као и сирове масноће, угљених хидрата, минералних соли и фосфорних киселина.

ВОДЕНИЦА-СТАН

Ово није дело модерне архитектуре већ зграда некадашње воденице. Купио ју је неки Белгијанац и преуредио у кућу за становање.

АЕРОДРОМ ЗА ЛЕТЕЋЕ ТАЊИРЕ

Кокоа Бич, место у непосредној близини аеродрома „Кејп Кенеди“ у америчкој савезној држави Флориди, од пре кратког времена једино је на свету које има пристаниште за „летеће тањире“. Аеродром намењен есентуалним гостима из „удаљених светова“ званично је отворио председник месне трговинске коморе Џо Морган. Он је изјавио да ће бити на челу одбора за дочек првих гостију који би на летећим тањирима дошли и својом посетом почастивали Кокоа Бич. Пристаниште има облик крста и опремљено је сигналама која треба да олакшају спуштање „Марсоваца“.

ИЗУЗЕТАН ЈУБИЛЕЈ

Мира Франклин, 47-годишња удовица из Кардифа у Велсу, прославила је ових дана изузетан јубилеј: 500. пут гледала је филм „Звуци музике“. Током једне године она није пропустила готово ниједан дан а да није гледала тај филм, понекад чак и двапут. Одлазила би у биоскоп рано после подне, јела у биоскопском ресторану, гледала поподневну представу, после чаја и шетње враћала се на вечерње приказивање филма. Све дијалоге зна већ напамет. Филм јој ипак није досадно, каже да би га радо гледала и хиљаду пута!

ШАРЕНЕ СЛИКЕ У ШАРЕНОМ КОНАКУ

Кад је кнез Милош напустио Београд и своје седиште пренео у Крагујевац (1818), по Србији се лавало: „Београде узаман ти хвала кад је теби Крагујевац глава“. У новој престоници кнез Милош је одмах почео да подиже своје конаке, скромне, али прилично простране зграде у старом балканском стилу. Тако је већ 1818. сграђен конак кнеза Милоша, назван је још и Мушки конак, па убрзо после овога и конак кнегиње Љубице „Харем“ — или „Шарени конак“ како је остао познат све док 1885. године није изгорео. Момачки или Амичини конак сачувао се све до данас и у њему је смештен крагујевачки Градски музеј. Милошев конак потпуно уништен 1941. године када су Немци бомбардовали Крагујевац.

Јоаким Вујић је године 1826. боравио у Крагујевцу на свом „путешествију по Србији“ неколико месеци. У свом напном и снисходљивом „Моленопригибању“ према кнезу Милошу и према свим осталим великим и малим моћницима од којих је зависио, он је ове припрете конаке приказао као „палате које су прекарсно устројене“, готово као неке царске палате у Бечу, Паризу и Петрограду. Међутим, сведочанства Дубисава Пирха, пруског официра, који је пропутовао Србију у јесен 1829. године и обишао Крагујевац, њену престоницу — реалнија су и вернија. „Конак кнежев окружен је висо-

ким палисадама (заоштреним кочевима). У једном је кућа у којој кнез станује (Мушки конак). Она је од дрвета сграђена споља бојом ишарана: има капке, пространа је, удобна и лепо намештена...“ У том конаку било је и средиште целокупне власти у тадашњој Србији: главна државна канцеларија налазила се у једној соби и све се решавало за једним храстовим столом. Јоаким Вујић каже да је ова „палата“ имала два „департамент“ (спрата) — у ствари, приземље и спрат. Овом нашем увек убогом и јешном литерати посебно је запала за очи „једна велика трпезарија (гостинска соба) у којој до 60 персона обедовати могу.“

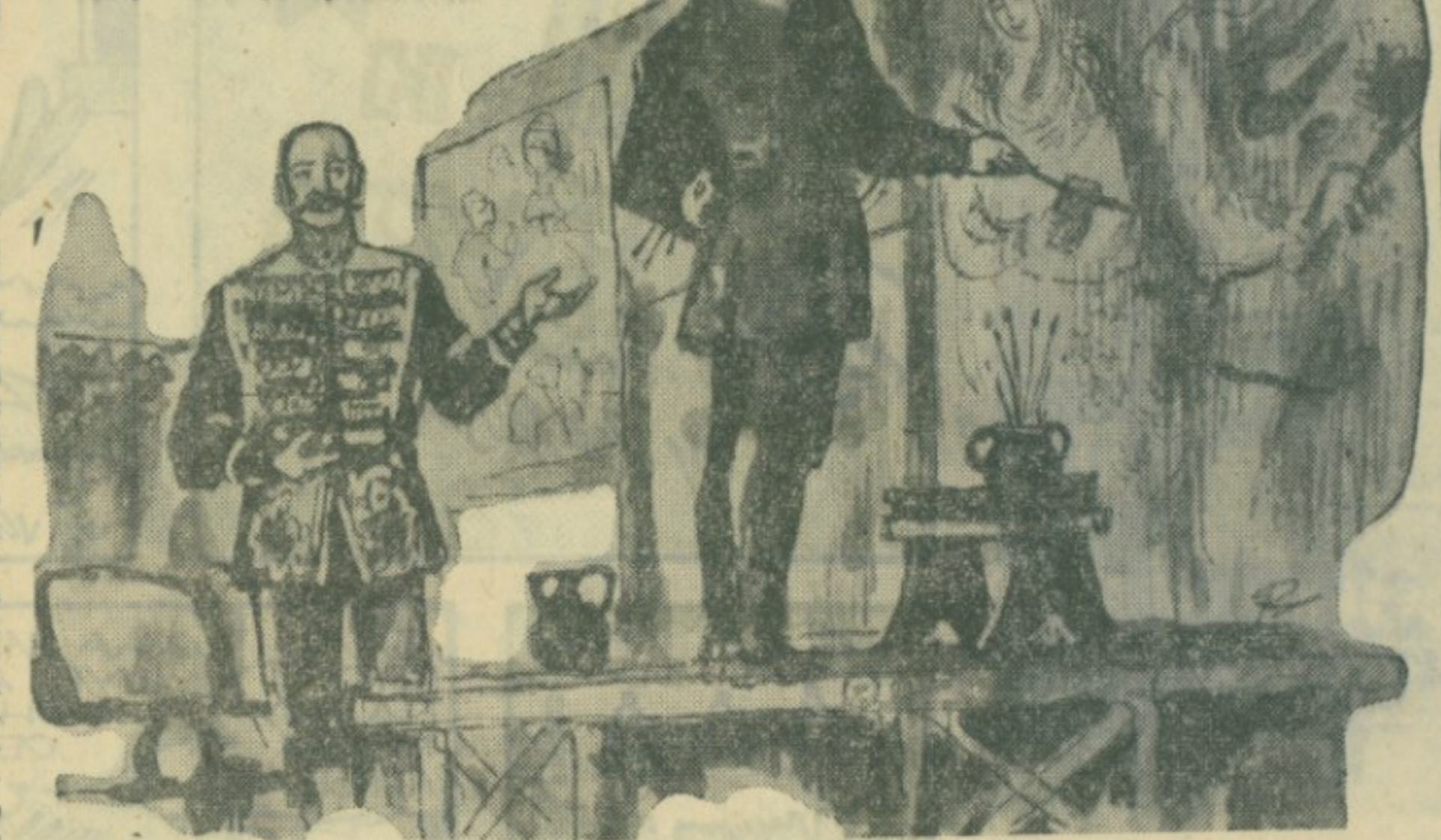
Међутим, и Јоаким Вујић и Пирх у нечему се слажу: посебно истичу мноштво лепих уметничких слика и бакрореза којима су украшени зидови Милошевог конака. То су пор трећи самог кнеза Милоша и чланова његове породице, европских владара и одличника, па потом и „разна историска збитија“. У то време поред „молера“, „личилаца“, који су у Србију долазили с разних страна, нарочито из Аустрије, стизали су на позив кнеза Милоша и академски сликарски мајстори. Тако је Павле Ђурковић „Славено Србин из Карловца, в Среме“ изradio одличан портрет кнеза Милоша и више чланова његове породице (око 1824). Десет година касније у Србију је дошао и Урош Кнежевић, истакнути академски сликар, који је „ра-

дећи живописне послове“ у њој провео три године. Било је и других скромнијих, за које се на једном месту каже да су „мазала“. Под утицајем својих саветника, Срба из Војводине, кнез Милош је схватио да његов двор треба да буде украшен и вредним уметничким сликама као што је то и у других европских владара. И стога је 1833. године од земунског антиквара Цинцарина Наума Димитријевића откупио „икона и фигура“ у износу од десет хиљада гроша. Сума је, разуме се, исплаћена из народне касе. Поред оригиналних радова српских мајстора, као што је био портрет Доситеја Обрадовића од „Арсенија Теодоровића, сарамом и полигираном штаблом“, било је и неколико копија познатих дела великих европских мајстора, на пример, „портре Рубенса Молера жене чрез особите лепоте сарамом позлаћеним“.

Поред оних слика које су се одраније налазиле у кнежевском конаку, овом колекцијом постављен је основ првој галерији слика у Србији. Међутим, ниједна од ових, као ни касније прикупљених није сачувана.

Изгледа да је кнез Милош прихватио стварање ове „пиканотекке“ нарочито стога што је свака набавка плаћена из „народне касе“. Било је то, како су му саветници говорили, потребно да се „уздигне углед српског кнеза и његовог двора.“ Али кнез Милош, у век спреман на „спрдњу“ и да

се наруга свима и свакоме, хтео је да најбоље „молере“ искористи на свој начин. Тако је одличном сликару Павелу Ђурковићу поручио да изradi портрет „ћир Ђорђа Ђелеша“, иначе свог присног сарадника, али да то буде за „увеселеније“, што је требало да

значи да мајстор направи карикатуру.

Поменути „Шарени конак“, у Крагујевцу у коме је живела Милошева жена Љубица са синовима (беговима) Миланом и Михаилом, добио је то име по великом броју зидних „молераја“, којима је био сав изнутра „измазан“.

Док је кнез Милош званично као владар Србије био присутан у сликарство прима озбиљно, он је у „Шареном конаку“ дао одушке „спрдњи“ и „увеселенију“ себи и својим синовима и свима којима је био потребан смех и исмејавање „молерског художества“.

Шарени конак изгорео је 1885. године, али више од пола века њега су посећивали сви који су хтели да се од срца насмеју многобројним зидним „молерајима“ данас познатог „кинстлера“ Швабе,

који је, свакако по наговору кнеза Милоша, „у своје сликање унео толико весеља и мангуларности, каквих се на једном месту мало где може да види.“ А то је, у ствари, било „дело“ кнеза Милоша. „Кад народ плаћа художество, нек му и буде од ползе.“ „Како човек униће у пространи ходник на горњем спрату мора да стане од чуда. Он не зна куда пре да погледа“ — каже један Београђанин који је 1867. године посетио Шарени конак. И све је у тим сликама приказано наопако; страховито смешно — ако се тиче историје, географије и природописа, па и самих људских ликова. Тако, на пример, једна фреска — приказује следеће: У широком пољу стоји један паун, али то није паун као што су пауни, но ту се из трбуха помолвила

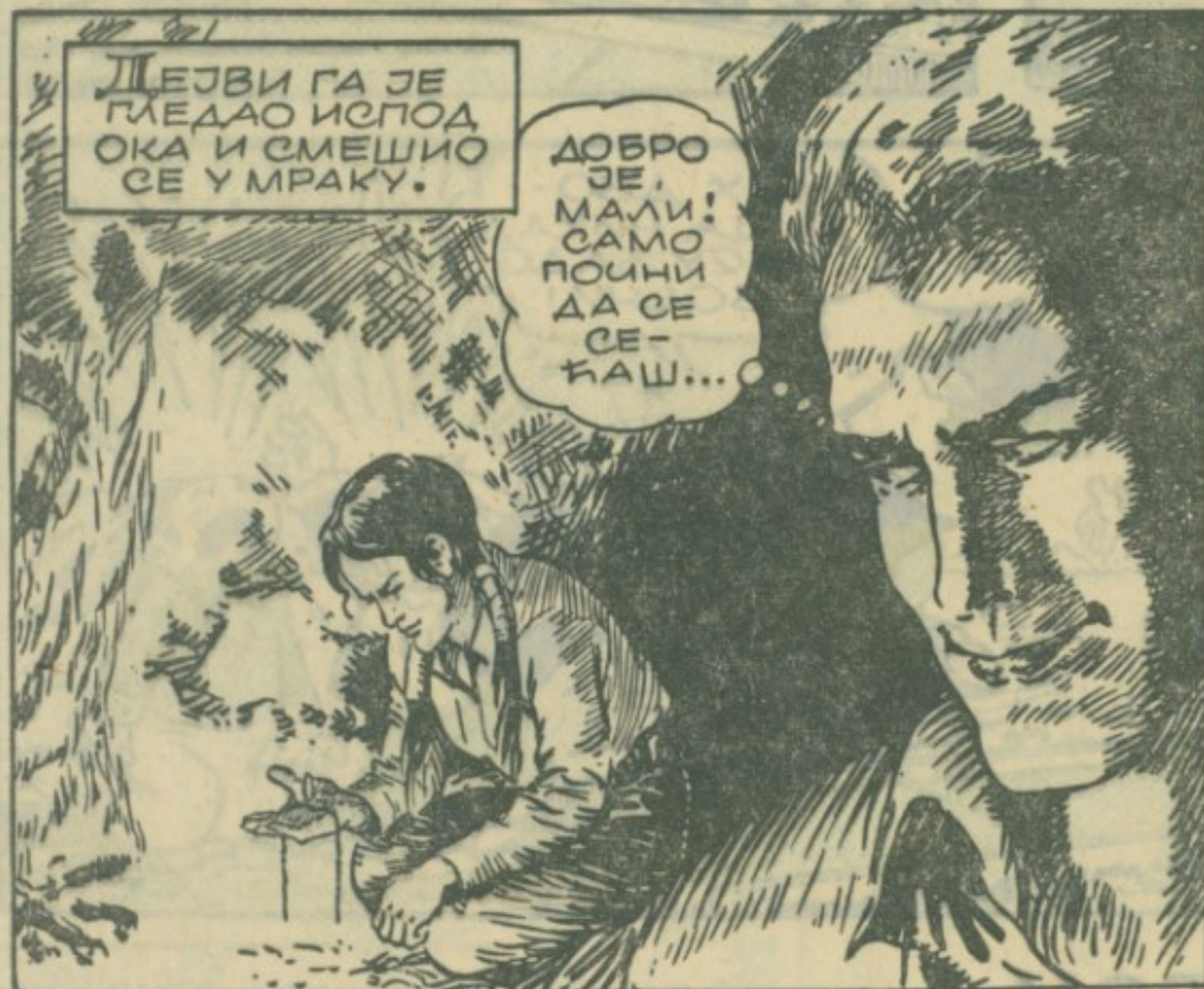
озбиљна мушка глава која замишљено пуши. Потом: на реду је једна дубоко замишљена слика. Пред нама је једно усамљено Туре. Самоћа (или може бити несрећна љубав), тако страшно притискује његову млађану душу да он трза сабљу из корица и хоће њоме да пресече — своју дугу пушку. Следе сликарије с темама из средњег века, толико смешне и извитоперене — да се саветује онима који болују од било какве трбушне болести да их не гледају, јер ће сигурно намах пући.“

Онда: „... Турчин рано некаква Немца у један врло осетљив део тела, а овај зграбио једном руком цилиндер, другом се придржава за место где је рањен па бежи, а испод репова његовог фрака цури румена ђерманска крв.“ А ево и једне „илустрације из наших народних песама. Краљевић Марко и вила. Око њих је украсно цвеће. Вила је одевена у бунду и држи у руци красно увезен „молитвеник“ — по свој прилици „какав драг споменик од њеног побратима.“ Да буде што смешније, натписи су на немачком језику; тако и на вилином молитвенику пише „гебетух“. Кнез Милош ако није могао другде, бар је овде исмејавао Србе из Војводине или како су их подругљиво звали немачкаре.

Али, то је све било насликано у ходницима „Шареног конака“. „Да уђемо у собу где су љуљана два српска кнеза (Милан и Михаило). Ту има велика слика како дадиља њиха у бешици кнеза Милана (овај се родио у Шареном конаку 1823). Ту је „уметник“ показао пуно такта. Дадиља је, истина, старија од детета, али она опет не сме бити тако голема као дете које љуља, јер ће то дете постати кнез. Према томе, одожд Милан је веће од своје дадиље, лежи достојанствено у колевци, смешно и милостиво, а на глави има зелену чалму. Иначе је одевен у један леп фермен и има бачванске гаће. А што је најлепше на тој слици то је што се над колевком види „божја рука како благосиља“. На ту божју руку навучена је рукавица од мајке које а између палца и кажипрста господ бог држи штапић са заставицом на којој на немачком је знику стоји исписано: „Божја рука благосиља малог Милана“, а на божјој рукавици: „Може да се набави у Пешти.“...

То је опис само неколико „урнебесних“ сликарија у „Шареном конаку“. Њихов мајстор био је неки незнани Шваба из Војводине, коме се данас нигде не може да открије име. Међутим, он је без сумње био само „уметничка“ рука која је у живим бојама ишарала зидове овог конака онако како је то хтео деспотски кнез Милош: да се смеје и да исмеје „художнике“ — које је званично морао да трпи и помаже.

ДЕЈВИ КРОКЕТ И БЕЛИ ИНДИЈАНАЦ

ДЕЈВИ ГА ЈЕ ГЛЕДАО ИСПОД ОКА И СМЕШНО СЕ У МРАКУ.

ДОБРО ЈЕ, МАЛИ! САМО ПОЧИНИ ДА СЕ СЕ-РАШ...

ДЕЈВИ ЈЕ И СУТРАШЊИ ДАН ПРОВЕО У ПЕЊИНИ ДА БИ ЗБУНИО ГОНИОЦЕ. ТЕК ПРЕДВЕЧЕ ДОШЊАО СЕ ДО СЕЛА ВИДРИНИХ САВЕЗНИКА...

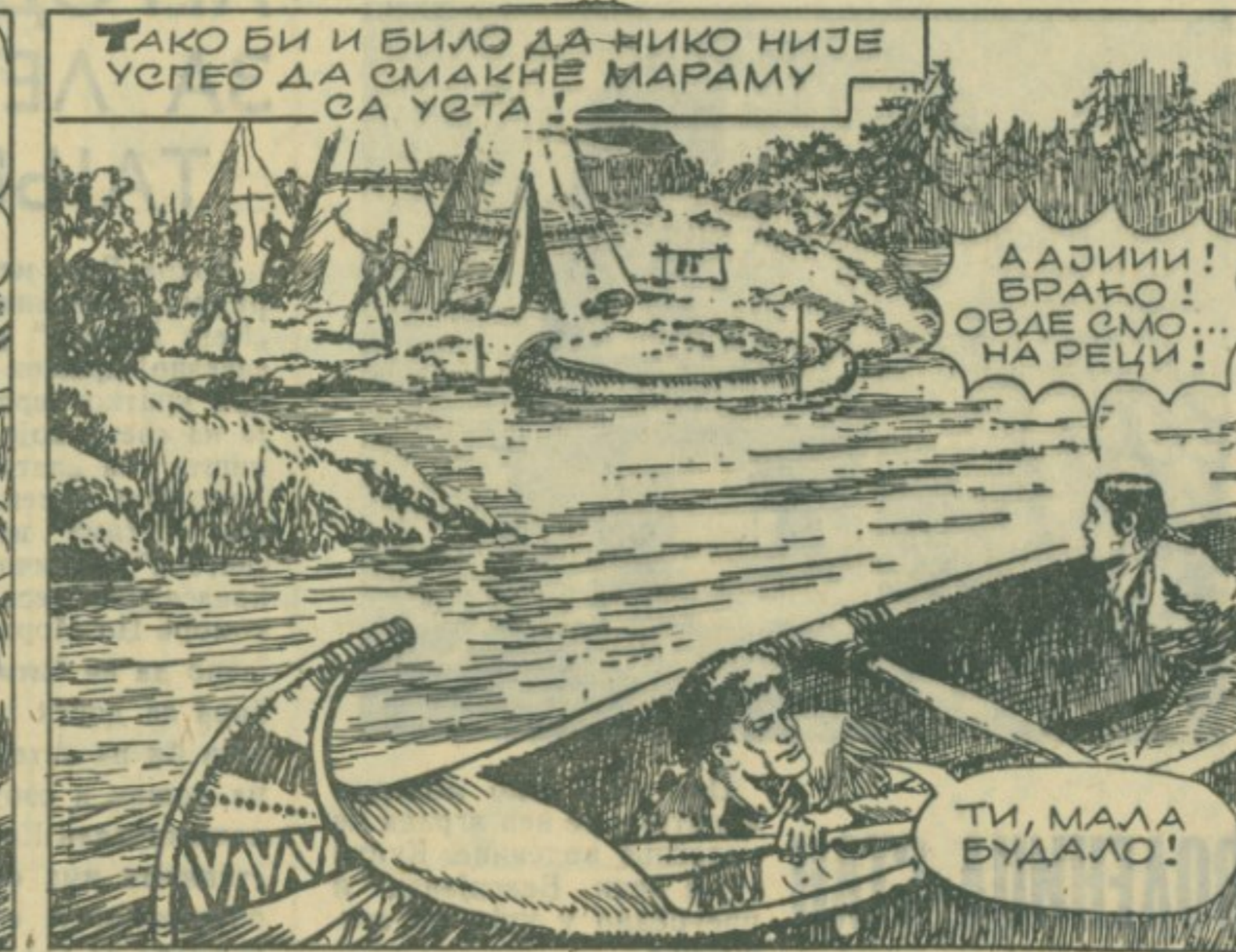
НИ ТРАГА ОД БЕГУНАЦА!

ТО ЈЕ ДОБРО! ТО ЗНАЧИ ДА ЈОШ НИСУ ОВУДА ПРОШЛИ!

ДОК СЕ ТАЈ РАЗГОВОР ВОДИО, ДЕЈВИ ЈЕ САВЛАДАО СТРАЖАРА НА ОБАЛИ И ДОЧЕПАО СЕ ЊЕГОВОГ КАНУА...

КАД БИСМО ИМ САД ПРОМАКЛИ НЕПРИМЕЋЕНИ, ДО НОЋИ БИСМО СТИГЛИ ДО ВОДОПАДА!

ТАКО БИ И БИЛО ДА НИКО НИЈЕ УСПЕО ДА СМАКНЕ МАРАМУ СА УСТА!

ААЈИИ! БРАЌО! ОВДЕ СМО НА РЕЦИ!

ТИ, МАЛА БУДАЛО!

Сашурн долази у помоћ

ЦРТА И ПИШЕ Ђ. ЛОБАЧЕВИ

Помо-
ку
там-
тама
судских
африких
добо-
ша, може
се пре-
нети
свака
вест...

Шах са меча Петросјан-Спаски

У понедељак 11. априла 1966. године на сцени Московског естрадног театра у 16,30 часова почео је меч за првенство света између совјетских велемајстора Тиграна Петросјана и Бориса Спаског. После два месеца напорне борбе или тачније након 130 часова ефективне игре судија меча, белгијски велемајстор Алберик О'Кели, зауставио је шаховски часовник. Петросјан је победио свог изазивача с резултатом 12,5:11,5 и за следећи трогодишњи циклус сачувао титулу првака света. Ево неколико детаља са овог најдужег шаховског такмичења.

Један Аљехин на мечу!

Ни ово велико такмичење није могло проћи без сећања на бившег првака света у шаху Александра Аљехина. Много пута његова отварања упоређивана су са партијама меча, а у мечу Капабланка — Аљехин из 1927. године многи су пронашли подударне тачке са партијама Петросјана и Спаског. У току 16. партије меча прострујала је вест у прес-бироу да је Аљехин стигао на меч! Вероватно син славног шампиона, који живи у Швајцарској и посећује велике шаховске приредбе. Он је већ био у Москви на Аљехиновом спомен-турниру. Али, овог пута није био он. На меч је стигао Аљехин са филмског платна. Реч је о глумцу Николају Гринценку, који ће играти улогу шампиона на света у филму „Бели и црни“, по истоименом роману велемајстора Котова.

право да се бори у Естрадном театру, морао да прође „пут дуг 1.000 дана“ учествујући три године на низу пред такмичења у којима је победио у мечевима велемајсторе Кереса, Гелера и Таља. За то време одиграо је преко 120 партија квалификационог карактера. Да би се супротставио прваку света Спаски је, мимо обичаја, на његов први потез пешаком на е4 или д4, вукао пешака на поље б6. Стручњаци су били у дилеми како да назову ово отварање. На њихову срећу тако је некада као црни имао обичај да игра пољски мајстор Винавер (1838 — 1919), па је такав начин игре означен као „пољска одбрана“.

„Неправилна“ одбрана

Спаски је још у неким партијама доводио у дилему и Петросјана а и новинаре, који су били регрутвани из реда велемајстора. Кад год је могао, третирао је отварање оригинално, тако да је један интернационални мај-

стор рекао да се такав начин игре може да види на симултанкама и код шахиста који не познају добро теорију. Вероватно због тога што за такву игру нису могли да нађу узоре у шаховској теорији, неки совјетски листови означили су почетак једне партије као „Неправилно отварање“. Навијачи Спаског реаговали су одмах. — Па зар кандидат за првака света може да игра отварање неправилно?! — лако се може десити да такав начин игре убудуће буде регистрован код Светске шаховске федерације баш као „Одбрана Спаског“.

Шаховско позориште

У току двомесечног трајања меча естрадни театар у Москви претворен је у праву шаховску кућу. Док су на великој позорници седела два актера велике драме, неколико хиљада људи у сали, хољовима и другим дворанама пратило је сваки потез. У прес-бироу чета велемајстора коментарисала је сваки

потез и слала извештаје у све делове света. Љубитељи добре шаховске књиге могли су да је набаве у књижари која је специјално за ову прилику била отворена, а ни филателисти нису занемарени. За њих је издата специјална серија од четири марке шаховског карактера које су могле да се пониште шаховским жигом: СССР, Првенство света у шаху, 11.IV — 3.VI.66, Москва. У средини

се налази квадрат са два бела и два црна поља и амблем скакача.

Награде и поклони

На завршетку такмичења победник и поражени добили су награде. По обичају Петросјан је овечан великим лаворовим венцем а уручена му је и златна медаља шампиона света у шаху, друга по реду. Предата му је и новчана на-

града од 1.800 рубаља, а онда су следили поклони и честитке од навијача из читавог света. Спаски није добио медаљу, али је Петросјан предложио да се уведе златна спомен-медаља за пораженог на мечу. Новчана награда за Спаског износила је 1.100 рубаља. Њему су предати букети цвећа, а верни навијачи нису га заборабили. По завршетку меча дигли су га на руке и изнели из дворане.

ШИЛСБЕРИ

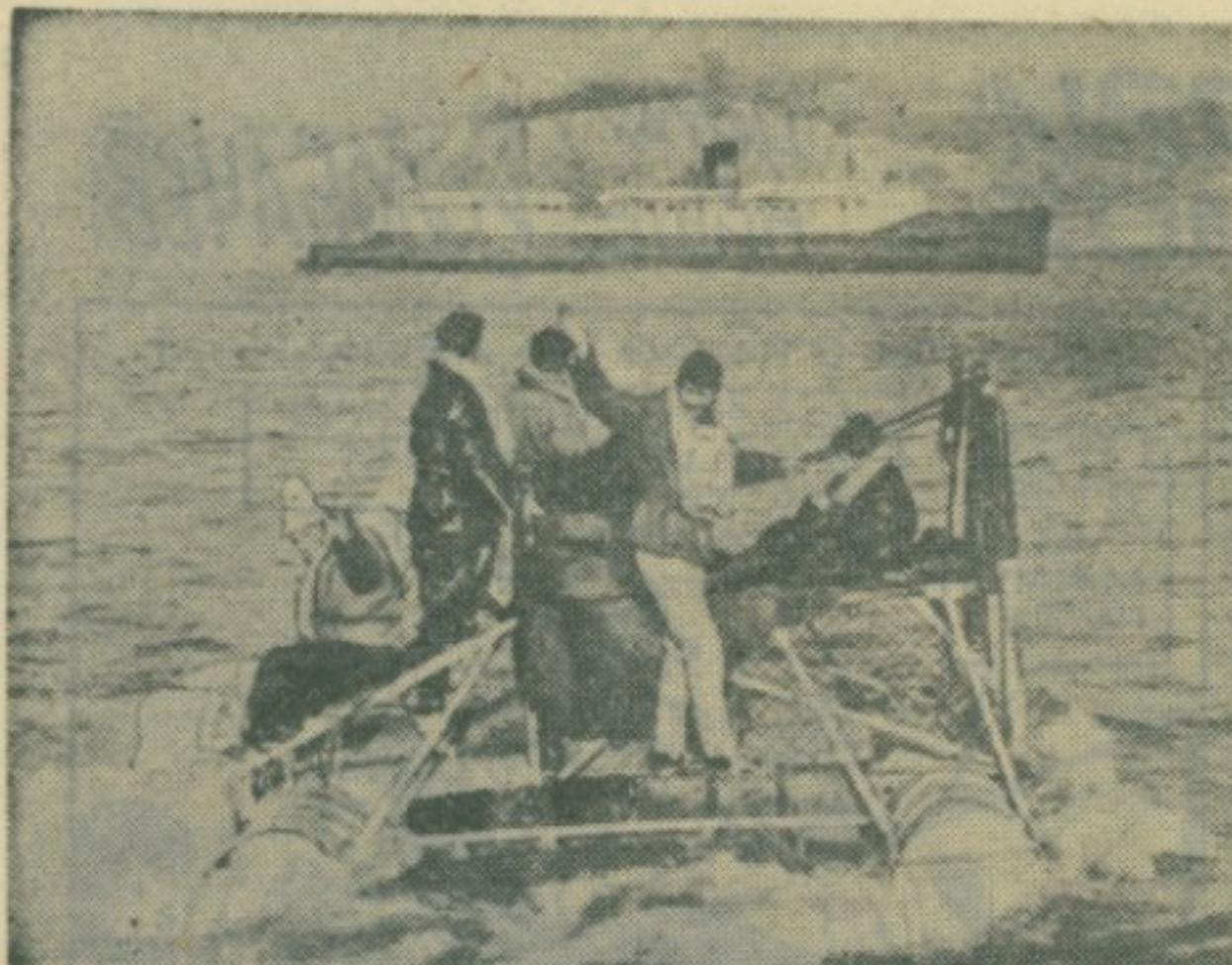
Амерички шахиста Хари Пилсбери био је један од најјачих мајстора крајем 19. и почетком 20. века. Рођен је 5. децембра 1872. године у Сомервилу у Масачусетсу (САД). Почео је да се интересује за шах сразмерно касно: научио је како се фигуре крећу тек са 16 година, а озбиљније је пришао изучавању закона шаховске табле тек пошто је навршио 18 година и преселио се у Бостон. Али, његов таленат је убрзо дошао до израза и за неуних пет година он се већ пробно у светску шаховску елиту свог времена. Његов први противник у мечу 1892. године Бари победио га је у прве четири партије. Затим је следно преокрет и Пилсбери је добио осталих пет партија и меч. Наредне године победио је у мечу Валдброта (2:0 уз један реми), а на турниру мајстора у Њујорку био је први.

Поред тога Пилсбери се одликовао изванредном меморијом па је одиграо велики број партија без гледања на таблу. Ова његова зачуђујућа моћ навела је два енглеска универзитетска професора да помоћу теста испитају грани-

це његових могућности у памћењу. Саставили су списак од 30 речи и дали му да их прочита. На списку је било забележено: антифилолистин, перностеум, такадијастезе, плазмон, амброзија, трелкенд, стрептококус, стафилококус, мирококус, пласмодиум, Мисисипи, флајхајт, Филадельфија, Синсинати, атлетик, нодевор, еченберг, емерикен, рашин, филозофи, пит котгелстрес, рост, заламагунди, омисилекотис, бангмамлате, штехтерс нек, манцинијама, Теозофа, катехизам, медјесомат лопс. Пилсбери је одмах истим редом поновио све речи, а затим је то учинио и обрнутим редом. Није било сумње да је у стању изузетна обдареност. Она му је омогућила да 1902. године постави рекорд играјући у Москви наслепо на 22 табле (17:1 уз 4 ремија). Колико је тај резултат био вредан сведочи податак да је пре њега рекорд држао Морфи који је у Паризу 1858. године играо на осам табли. Пилсберијев рекорд „живео“ је све до 1925. године кад га је оборио Аљехин који је у Паризу играо успешно на 25 табли.

Кратка шаховска каријера

младог Американца била је испуњена великом шаховском активносту. На турниру четворнице у Петербургу 1895 — 1896. године морао је да се задовољи трећим местом. Успех из Хестингса, где је на нешто раније завршеном турниру освојио прво место са 16,5 поена и награду од 150 фунти, није био поновљен. Почетак је био успешан и у две партије победио је Ласкера, али је другу половину такмичења играо слабо тако да је освојио само 1,5 поен од 9 могућих. У Хестингсу је претекао Чигорина, Ласкера, Тараша, Штајница и друга позната имена. Сада је морао да се задовољи трећим местом — иза Ласкера и Штајница, а испред Чигорина. Играо је на турнирима у Нирнбергу, Бечу, Лондону, Паризу, Минхену, Буфалу... увек са лепим успехом. Победио је у мечу 1897. године Шовалгера са 7:3 уз два ремија и освојио титулу шампиона Америке. Већ тешко болестан играо је 1904. године на турниру у Кембриџу Спрингсу, али је остао без награде. Његов животни часовник зауставио се 17. јуна 1906. године у Френкфорду.

СНАЛАЖЉИВИ ПИНГВИН

Изванредно осећање за оријентацију показао је један пингвин ухваћен 1964. године у Антарктику близу совјетске истраживачке станице у Мирни. Пошто је „прстенван“, са још 39 других пингвина пренесен је у америчку станицу Макмурдо у Росовом мору и ту пуштен. У Мирни се поново појавио крајем 1965. године. У повратку је опловио близу једну четвртину Антарктика.

АМБАСАДОР ТРЕШЊЕВОГ ЦВЕТА

Са 970 бисера на глави путоваће Хисако Накахаара из Токија у САД. Разлог: пре 54 године Осаки, гувернер Токија поклонно је граду Вашингтону 2.000 трешњевих стабала у цвату. Од 1935. Вашингтон слави свечаност трешњевог цвета. Сада Јапан први пут шаље краљицу трешњевог цвета на овај фестивал.

У КРЕВЕТУ ПРЕКО ЛАМАНША

Седам студената техничког факултета из Хетфила (Енглеска) прешло је Ламанш на необичан начин: у твоз-

деном кревету који је био добро причвршћен на бурадима од уља а покретала су га два мотора.

ПОРОЂАЈ НА КРОВУ

Велика киша пљуштала је непрекидно. На средњој Јави потопљени су градови и села. Ниво воде је непрекидно растао. Становници насеља Сола побегли су на кровове својих кућица. Тако се спасла једна жена која је била пред порођајем. Још истога дана по највећем пљуску она је на крову своје кућице родила девојчицу. Срећан и узбуђен отац сплавом је одвезао мајку и дете у болницу која лежи на једној узвиштини. Све троје су стигли да цијескуз мокри али здрави и ве сели.

WALT DISNEY МАЧКА ДЕТЕКТИВ

КАД СУ КУКИЊСКА ВРАТА ШКРИПНУЛА, БАНДИТИ СУ СКОЧИЛИ...

МИЦИ СЕ ОД ВРАТА!

ЈА... НИ-САМ...

...НИСАМ ПОКУШАЛА ДА ПОБЕГНЕМ... МАЧКА ЈЕ ХТЕЛА НАПОРЕ...

У РЕДУ, АЛИ...

...ЗАПАМТИ! ОВДЕ ИМАМ ШЕСТ МЕТАКА... И ОНИ СУ ВРЖИ ОД ТЕБЕ, ДЕВОЈЧКО!

МАЧКА СЕ ВРАТИЛА КУЋИ СВОЈИМ ГОСПОДАРИЦАМА, ПАТИ И ИНГРИД РЕНДОМ...

А САД, ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ...

ОВО ЈЕ ФОТОГРАФИЈА БЛАГАЈНИЦЕ КОЈУ СУ БАНДИТИ ПОВЕЛИ КАО ТАОЦА...

ПА ТО ЈЕ МИС МИЛЕР!

ОНА ПАЗАРИ У НАШОЈ САМОПОСЛУЖИ!

СТРАШНО! У НАШЕМ СУСЕДСТВУ! ЖЕНА КОЈУ ПОЗНАЈЕМО!

УКА-ОНО!

ПОШТО ЈОЈ ЈЕ СЕСТРА ОТИШЛА НА СПАВАЊЕ, ПАТИ ЈЕ МИЛУЈУЋИ МАЧКУ ОТКРИЛА ЧАСОВНИК НА ЊЕНОМ ВРАТУ. СКИНУЛА ГА ЈЕ И... АУТОМАТСКИ ПОЧЕЛА ДА ГА НАВИЈА...

ЈАДНА МАРГАРЕТА МИЛЕР!

У НАШЕМ ТРЕНУТКУ ЈЕ СКОЧИЛА...

ЧАСОВНИК... НА МАЧКИНОМ ВРАТУ!

МОЖДА ГА ЈЕ ТУ СТАВИО НЕКО ДЕТЕ! ИЛИ...

НЕ!

ПОГЛЕДАЈ! НЕКО ЈЕ НА ЊЕМУ ИЗГРЕБАО. ПОМО! КЛАДИМ СЕ ДА ЈЕ ПОКУШАО ДА НАПИШЕ 'ПОМО'!

НАСТАВИТЕ СЕ

Твиста читалаца

Драга редакцијо,
Имам шеснаест година и желела бих да се дописујем с друговима и другарицама из свих крајева наше земље. Иначе мој хоби је забавна музика и — школа.
Цветковић Нена
ул. Истарска 40
НИШ

Имам 15 година, ученица сам медицинске школе и желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље и иностранства. Сакупљам марке, разгледнице и плоче. Језик дописивања српскохрватски и руски.
Заједно с мојом адресом шаљем вам и адресе мојих другова и другарица из СССР. Они би желели да се дописују са својим вршњацима из наше земље на руском језику. Сви имају по 17 година.

- Московскаја обл.
г. Руза
ул. Федеративној пр. д. 1
Косјагиној Вере
- Московскаја обл.
г. Руза
ул. Федеративној пр. д. 28
Петуховој Зој
- Московскаја обл.
г. Руза
ул. Федеративној пр. д. 15 кв. 1
Матилевој Љубови
- Московскаја обл.
г. Руза
ул. Федеративној пр. д. 15 кв. 1
Матилевој Вере
- Московскаја обл. Монсајски
р-и н/о
Бародино д. Шеварејно
Кереенкову Талику
- Московскаја обл. Монсајски
р-и н/о
Бародино д. Шеварејно
Евдикимову Василију
- Марић Снежана
ул. Првомајска бр. 30
М. М. Луг — Београд

Имам 18 година и желела бих да се дописујем са младима и девојкама из земље и иностранства, на енглеском и српскохрватском језику.
Волим озбиљну и забавну музика, а интересују ме такође астронаутика и спорт.
Тепшић Ратка
Патриса Лумумбе 53
Београд
Југославија

Зовем се Милутин Ивановић, имам 19 година и редовно пратим ваш лист. Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље. Мој хоби: скупљање разгледнице и марке.
Милутин Ивановић
Змај Јовина 4
код школе „Доситеј
Обрадовић“
Крушевац

Желео бих да се дописујем с друговима и другарицама из свих земаља на француском и српскохрватском језику.
Миљковић Ненад
Стјепана Радића 60-а II/12
МОСТАР
Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље па вас молим да објавите моју адресу у вашем листу. Имам 17 година.
Ђорђевић Драган
Ул. Горњоматејевачка 5
НИШ

Зовем се Димитријевић Снежана, имам 12 година. Редовно читам ваш лист и највише ми се свиђају Бим и Бум. Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље и иностранства. Скупљање салвете и разгледнице.
Димитријевић Снежана
ул. Карађорђева бр. 22
КЊАЖЕВАЦ

Зовем се Жарковић Невенка, имам 13 година. Ваш лист редовно пратим и молила бих вас да у њему објавите моју адресу. Желела бих да се дописујем са својим вршњацима, друговима и другарицама из иностранства, а посебно из СССР. Језик дописивања: руски и српскохрватски. Сакупљање марке, разгледнице и фотосе глумца и певача.
Жарковић Невенка
ул. Рударска колоњина 19
МОСТАР

Дописивала бих се са другарицама из СССР (од 13 до 15 година). Сакупљање разгледнице и маркне из чоколаде „Кандит“. Замолила бих другове и другарице који знају тачну адресу Роцера Мура да ми се јаве. Језик дописивања: српскохрватски, мађарски, бугарски и руски.
Каланиш Петронела
Жарка Зрењанина 22
ЈАША ТОМИЋ

Очигледна настава

Један слабо плаћени учитељ у селу обраћа се деци:
— Нека ми сутра свако од вас донесе по једно јаје, па ћу вам показати како је Христофор Колумбо поставио јаје да стоји на врху. Они који не могу да донесу јаје, нека донесу парче шунке.

Хиљаду наоружаних људи уз помоћ хеликоптера и специјално дресираних паса месецима је без прекида гонило једног човека. Изгледало је да му полиција не може ништа јер се он изненада појављивао и исто тако нестајао у пространој Адирондек шуми. Зато је овај случај у историји америчке криминалистике назван случајем „шумског фантома“.

Овог пута неће умаћи — рекао је чврсто убеђен у оно што говори један од полицајаца. Пси су бесно лајали и покушавали да се отргну од својих водича осећајући присуство човека кога су већ дуже време гонили. Пет полицајаца држало је пушке на „готово“. Били су спремни да сваког тренутка повуку орог.

Али, изненада, пси су стали и почели да швиле љушећи око једног дрвета са великим гранама. И мада су још мало-час и пси и људи били сигурни да им жртва неће умаћи, и овог пута су се преварили. Као и раније „шумски фантом“ их је и том приликом надмудрио и нестао. Као да је у земљу пропао. И тако се настављао, може се слободно рећи, највећи лов на једног човека у двадесетом столећу.

Сви путеви који су водили у огромну Адирондек шуму, која се протеже на око 30 квадратних километара, били су блокирани. Аутомобили су пажљиво претресани; полицијска возила пуна наоружаних људи непрекидно су крстарила тешко проходним шумским путевима; чопори најбољих полицијских паса претраживали су шуму; полицијски чамци секли мирне језерске воде које су се налазиле у шуми а приватни авиони и полицијски хеликоптери без предаха надлетали шуму док је више од хиљаду људи даноноћно пречешљавало део по део шуму у потери за „фантомом из Адирондека“ — како га је назвала штампа...

Све је почело у лето 1954. године када су полицији почеле да стижу пријаве од многабројних власника шумских кућица у Адирондској шуми, држава Њујорк, у којој су имућни људи имали кућице на обалама неколико језера. Судићи по пријавама радило се о необично добро организованој банди лопова, која је вешто поткрадала викенд-кућице односећи ствари од вредности. Полиција је одмах предузела све мере да банди стане на пут. Али што су полицајци више улазили у овај случај, постојало им је јасно да се не ради ни о каквој банди већ само о једном једином човеку.

Цео случај узео је у руке капетан Милер, шеф полиције државе Њујорк. Он је био искусан и способан полицајац и сви су помислили — фантому је одложено. Али показало се да је фантом био далеко способнији од Милера нарочито због тога што је стари полицајац сматрао да има посла са неким непреданим лоповом и користио за то већ уобичајени поступак.

ПОШТЕН ЛОПОВ

А човек који је толико јада задао њујоршкој полицији био је — амерички мајор! Звао се Џејмс Кол.

Године 1954. Кол се налазио у Кореји када је добио телеграм да му је жена на са мрти. Кад је 16. маја те године стигао у Америку — у право на свој 29. рођендан — тог дана му је жена умрла оставивши иза себе дете које још није имало ни две године. Кол је смрт жене тешко примио. Да није имао синчића, говорио је, и сам би се убио. Онда је почео да пије, а касније и да се коцка. Тако се у једном пијанству није вратио у своју јединицу нити је кога обавестио о томе. Због тога су га отпустили из војске.

После тога почео је још више да пије и да се коцка и, наравно, убрзо је остао без цента и са дугом од неколико хиљада долара. Да би вратио новац изгубљен на коцки, он је фалсификовао чек на 5.000 долара и успео да га на плати у једној војној бази.

Али, превара је брзо откривена и благајник је добио отказ. Поред тога морао је да надокнади штету. Кол му је написао анонимно писмо и обећао да ће му он, пошто је главни кривац, послати новац у року од неколико месеци.

Али како да дође до новца? Да се запосли није могао јер је његова војна команда била издала потреницу за њим. Да промени име? И ту би га брзо ухватили. Тада се он решио на нешто што је касније кад је откривен запрепастило све оне који су га познавали као скромног и поштеног човека, одлучио је да краде и тако прибави потребан новац.

Познато је да лопови бирају велике градове за своје операције а Кол се одлучио на викенд-кућице у Адирондек шуми где су преко лета долазили богати људи да уживају у хладу густе шуме, тишини многих језера од којих је најпознатије Плесид језеро, или пецају рибу у многобројним планинским речицама. Кол је изабрао шуму јер је веровао да ће се у њој најбоље снаћи.

отприлике два месеца по доласку у шуму, Кол се налазио на „послу“ у једној викенд-кућици када су га изненадила четири полицајца. Кол је покушао да се повуче низ доње степенце које су се спуштале у кабину за пресвлачење па да одатле умукне. Али, је закаснио. Један полицајац је стајао у близини кабине и чим га је приметио почео је да пуца. Кол је имао луду срећу. Пет метака је избушило кабину са стране али ниједан га није окрзнуо. Мада

ма посла с обичним лоповом и убицом. На Милерову несрећу у току ноћи пала је јака киша чиме је псима било скоро онемогућено да уђу у траг убици. Сем тога, ниски облаци ометали су хеликоптере да учествују у потери за убицом. Упркос свему Милер је био сигуран да им убица неће умаћи.

...ИЗИГРАВАЊЕ ПОТЕРЕ

Кол се занста налазио у кругу који је Милер блокирао и сваки други човек осим њега био би ухваћен. Чим је успео да се „одлепи“ од полицајца, Кол је почео да трчи кроз шуму. Зауостављао се с времена на време само да би ослушнуо да ли га ко гони. Ништа није чуо. Кад је претрчао отприлике око 3—4 километра — осетио је капи кише. Спас! Пси га неће моћи да прате. Због тога је Кол престао да трчи. Приближавао се језеру Плесид где су полицијске снаге биле најбројније, а потом отишао у једно од својих склоништа.

Када је свануло, цела шума је оживела од људи и паса. Али, пси нису били од велике користи. Кол је чуо људе како се приближавају његовом склоништу. Десет метара, пет метара, три, два, метар. Да ли ће га открити? Шта да ради? Да ли поново да пуца ако га пронађу? Неће ли то бити већ касно? Срећом није морао да одговори на свата питања. Његово склониште било је тако добро камуфлирано да га полицајци нису приметили.

Милер је био бесан и наредио је повећање снага, федералних и локалних. Опкољавао је шуму све новим и новим круговима потера. Али од фантома ни трага ни гласа. А онда, на опште изненађење, и Милера и штампе крађе су поново учестале и то баш тамо где се налазио Милеров главни штаб!

Пошто се повратио од првог шока, Кол је уместо да напусти шуму решио да настави са својим операцијама пркосећи полицији и свим потерама. Његови подухвати по чели су да привлаче пажњу многобројних новинара који су о Колу, мада је чак био и убица, писали са дивљењем и симпатијама. Колове бравуре њих су подсећале на подвиге Робина Худа.

Док је полиција очекивала да ће сresti разбојника зараслог у браду и свег у ритам, Кол је свакодневно мењао одело по више пута и увек се појављивао глатко избријан и елегантно обучен. Полицајци су га неколико пут сретали, али ко ће посумњати у добро одевеног господина који се мирно шетао или одмарао у „својој“ кућици. Једном приликом чак је позвао полицијску патролу на кафу а другу на виски.

Другом приликом, баш када је изашао на један пропланак, појавио се хеликоптер који је почео да се спушта све ниже ка њему. Међутим, Кол уместо да бежи почео је да маше руком полицајцима у хеликоптеру и да их слика својим фото-апаратом. Хеликоптер се удаљио али се вратио да поново осмотри ситуацију. Кол је поново махао и фотографисао понашајући се тако природно да нико у њега није посумњао.

За Кола су ипак највећу опасност представљали пси. Обично после сваке крађе њих су доводили на то место и они би почињали да журе за његовим трагом. Када је имао времена, Кол је улазио у језеро или речницу да уклопи сваки траг. Али више пута за то није имао прилику. Та да је морао да надмудри псе. Обично је узимао кутије са млевеном паприком и посипао љути прах по свом трагу. То је потпуно ометало псе. Сем тога, Кол се туширао после сваке крађе, облачио одело власника и узимао не колико пари ципела које би у току пута мењао и тако скретао псе са правог пута.

Али једном приликом замало га нису ухватили у једној кућици и Кол је имао само толико времена да искочи кроз прозор немајући времена ни за паприку ни за било шта друго. Полиција за псима била му је за петаму и само га је чудо могло спасти. Није знао колико је дуго трчао, али је био на измаку својих снага. Пси су злокобно кевтали на педесетак метара од њега и само захваљујући густој шуми полицајци га нису могли видети нити пуцати. И онда, када су сви веровали да им је у рукама, пси су дошли до једног дрвета и нагло почели да швиле. Траг се био изгубио. Како? Куда?

Полицајци су прво помислили да је Кол на дрвету. Али су се брзо уверили да тамо није. За то време само сто тинак метара од тог места Кол је лежао на земљи и одмарао се. Видећи дуге гране дрвета, он се као Тарзан пребацивао са гране на грану и када се поново спустио на земљу био је готово педесетак метара далеко од дрвета око кога су остали пси лајали.

Пошто се одморио, проду-

жио је ка једном од својих склоништа примењујући исти трик са гранама. И овог пута се срећно извукао.

НАЈЗАД КОЛ ПАДА У КЛОПКУ

Кол је изгледа уживао у том игрању жмурке са полицијом. Милер је бесер. Хиљаду људи непрекидно је било у покрету. Крађе су се и даље низале. А онда изненада крајем октобра крађе са одједном престале. И док је полиција настављала са потерама, Кол се налазио на другом крају Америке.

У вароши Рено у Невади један човек је отишао код златара да му покаже сат који је управо купио на улици од једног младог човека. Не знајући ништа о томе Кол је и даље нудио неке ствари из своје богате ризнице да би допунио своту од 5.000 долара. Међутим, полиција је обавестила све златаре да се јаве ако дознају да неко испод руке продаје ствари од вредности. Кол је био изненада ухапшен. Приликом претреса нађене су многе скупocene ствари украдене у току шестомесечних операција у Адирондек шуми.

После тога све је ишло брзо. Кол је све признао и освојено симпатије штампе. Чак је и жена убијеног полицајца одустала од тужбе јер је Кол објаснио да је пуцао у самоодбрани. Осуђен је на 20 година затвора мада је порота имала пуно симпатија за њега. Пре него што је отишао на издржавање казне Милер га је замолио да му покаже своја склоништа и трикове како их је „вукао за нос“. О Колу је снимљен чак и један филм.

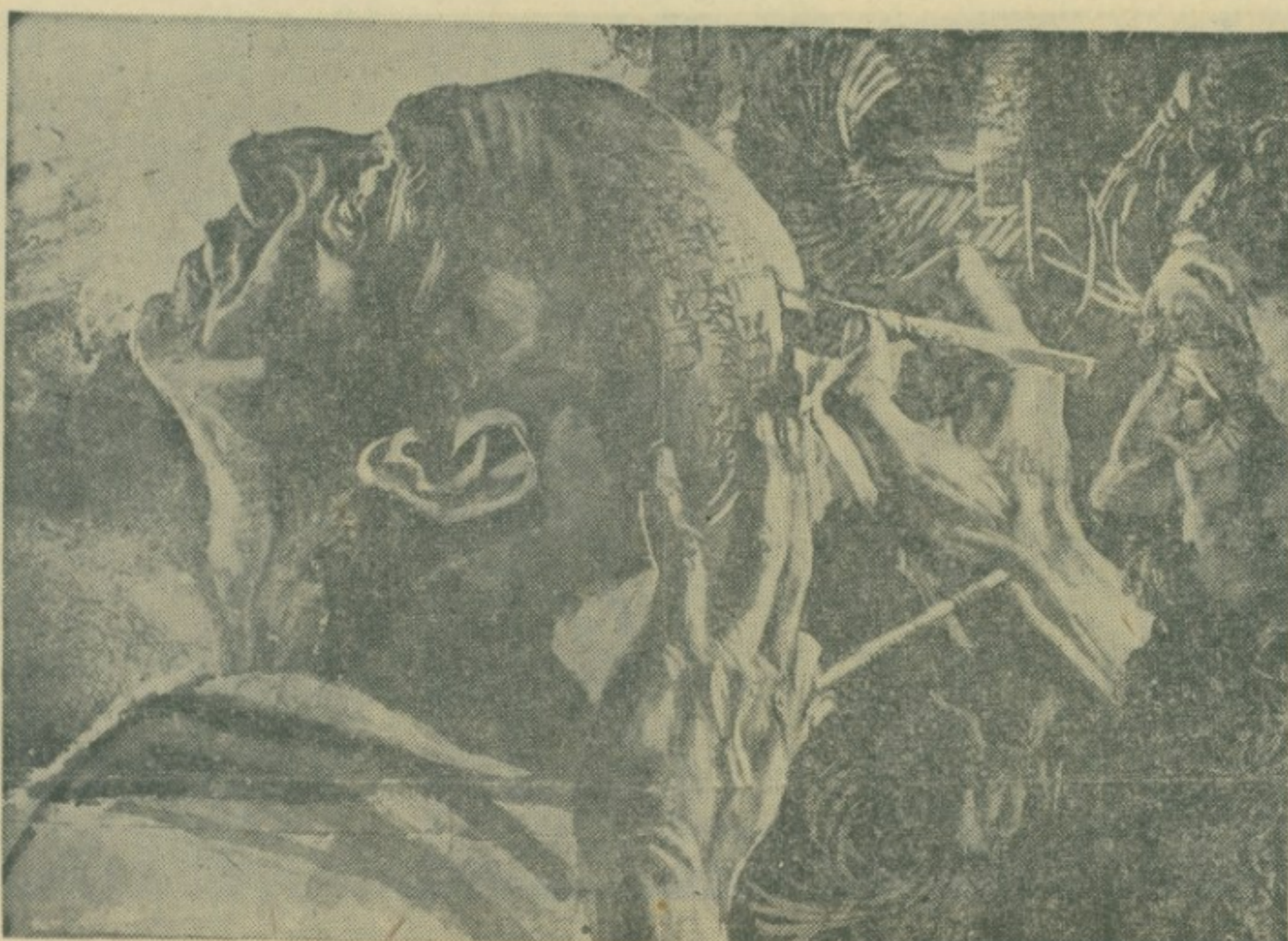
ВЕЋ ПЛИВА

Хариген Волпоун не може, додуше, још да стоји на ногама а поготову не да трчи — он има тек осам месеци. Али, зато зна да плива.

Када је Харигену било шест месеци, мајка која је и сама одлична пливачица, почела је да га навикава на во-

ду. Већ после четири недеље мали је могао лежећи на гелима да се креће у „мокром елементу“. Свакога дана се тренирало и — напредовало. Пошто Хариген врло лако учи, мајка се нада да ће за неколико недеља научити прено пливање.

ТАЈНА ВЕСТ НА ГЛАВИ РОВА

ОД СЦИПИОНОВИХ ШПИЈУНА
ДО ШЕРЛОКА ХОЛМСА

ШПИЈУНАЖА КРОЗ ВЕКОВЕ

Човек са шеширом дубоко навученим на чело. Широки, сиви кишни мантил. У једном цепу револвер, који личи на лулу, а у другом лула, која личи на револвер. Никад се не зна шта ће извући из цела, да ли лулу или револвер. Он живи свуда — у луксузном хотелу, лучким крчмама, министарствима; час је у друштву вратара, час професора а час, опет, ради као перач тањира у вагон-ресторану.

Ово је отприлике опис шпијуна какав се, навично замашљив, појављује у петпарач-

ким романима. Колико се то разликује од стварности не треба ни да доказујемо. Погледајмо како је ова врста службе изгледала од најстаријих времена до данас.

И данас се не зна како су шпијуни Сципиона Африканца преварили чуваре Картagine да би изблиза видели и дотакли знамените Ханибало ве слонове. Јесу ли се појавили као трговци, или нудећи своје лепе робинџе? Зна се само да је Ханибал чувао своје слонове као „очи у глави“, да их је сматрао „окопним дивизијом“, која је у ста-

„МИКРОФОНИ“ — КАТАРИНЕ МЕДИЧИ

њу да уништи све пред собом. Ипак су Сципионове шпијуни стигли до слонове па им се чак подвукли под дебела тела и покушали да их гребу и боду, не би ли видели како могу да се униште. Али што није могло да се постигне оштрим предметом успело је да учини једно оштро запажање. Шпијуни су, на име, приметили да су се слонове узнемирили због грмљавине. То су реферисали Сципиону. Кад је Ханибал у борби код Заме увикуо: „Јуриш на слоновима“. Сципион је својим војницима командовао: „Правите буку!“ Његови Римљани почели су да виду колико их грло носи, да ударају мачевима и штитовима. Настала је паклена бука. „Оклопна дивизија се поплашила, окренула налево и у бегу погнала пунску војску уместо да је поведе у победу.

на циљ, обријали би му косу и — тајна порука се могла прочитати.

Јулије Цезар је први употребио шифровање при пре-

ХАНИБАЛОВИ СЛОНОВИ

Познато је да је и Александар Велики имао развијену шпијунску мрежу. Сматрао је да као mudar владар на тај начин штеди животе својих војника. Тврди се чак да су многи владари и две хиљаде година после њега употребљавали његове методе.

У античко доба сигнали тајне службе предавали су се помоћу димних азбука. За то је свакако био потребан предуслов да нема ветра, кише или магле што би пореметило предају тајне вести. У случају лошег времена служили су се антички народи брзоногим гласницима, који су тајне поруке преносили или научивши их напамет или сакривене негде на свом телу. Уколико се радило о вести која није била хитна, служили су се другачијим методом. Ево шта су за време персијских ратова радили Грци. Они би обријали главу неког роба, па би онда на њој исте товирали вест која је требало да се пренесе. Затим би роба затворили док му коса не порасте, па га онда послали на пут. Кад би стигао

пошењу тајних вести. Он је у поруци замењивао извесна слова тако да је изгледало да је то писмо неугог човека. Онај коме је вест била упућена знао је на који начин треба заменити погрешна слова да би се упознао са садржајем тајне поруке. После Цезара шифровање се све више развијало и компликовало, те је временом постало моћно оружје тајне службе.

Катарина Медичи прва је увела метод прислушкивања. Није се, додуше, служила тајним микрофоном и магнетофонском траком, али је наредила да се у дебелим зидовима Лувра изгради систем цеви, помоћу којег је могла успешно да прислушкује све што се у палати говорило.

Неки владари били су у тој мери неповерљиви да су се сами подухватили улоге шпијуна. Тако је Алфред, краљ енглески одевен као трубадур и „наоружан“ гитаром кренуо у непријатељски логор Данаца. Ту је са њима певао и пио и кроз песму и смех измаио многе важне војне тајне. Не мање храбри били су и Густав Адолф — шведски и Фридрих II — пруски краљ. За време ренесансе краљ Карло V није се устручавао да шпијунира чак и самога папу. Убрзо је почело да цвета и мито, те су се у Европи ускоро појавили шпијуни који су радили за две или чак три стране. Било је и таквих који су на крају заборављали за кога уопште раде — али главно је било да су са свих страна били плаћени за своје „услуге“. Та да су се на сцени појавиле и жене шпијуни, којима је била дужност да својом лепотом заслепе противника и тако од њега сазнају тајне, које су затим преносиле онима за које су радиле. Наполеон је био мишљења да добар шпијун вреди више од 20.000 добрих ратника, а да је стварно тако, доказано је у каснијим ратовима и то не једном.

СИТНЕ ВЕСТИ

Хлеб „је-је“ продаје један париски пекар у Улици Сене. Хлеб има облик класа, свако зрно

обликовано је засебно као мајунски овални хлеччић.

За свега десет месеци у Француској је продато 500 милиона комада прстена за кључеве.

У Јерусалиму су изгубили пацова при бегу на један неуобичајен начин: постављају се у подруме електричних звона која одсекују у одређеним, једнаким временским размацима. Овим се плодност пацова умањује за 50 до 60 одсто.

У центру Париза треба прокопати што више подземних пролаза за пешаке. То неће бити

мрачни, непријатни тунели већ широке лепе улице са кафанама, трговинама и дућанима.

Веома омиљен поклон за америчке младе: звучни албум са сликама венчања и славања кад се преруђу листови свира свадбени марш.

У Великој Британији 853.653 домаћице користиле су специјалну телефонску службу коју је за њих јувела ПТТ Лондон. Преко ње добијале су разне куварске рецепте.

Ако главни град Јапана настави да се развија досадашњом брзином број његових становника у 2.000 година достићи ће 26 милиона.

Једрењак „Шами“ напустио је француску обалу у јулу 1725. године и узео курс према Канади. Поред 130 особа — путника и чланова посаде — поред топова, барута и залиха хране — на броду се налазило и милион и по франака у златницима и сребрњацима: плата француским војницима у тврђави Луисбург. Али, војници никад нису добили тај новац. „Шами“ је страдао на мору и благо које је једрењак носио лежало је 240 година на дну мора. Океанограф-амањер Шведанин Алекс Сторм није био први који је покушао да нађе благо са „Шамија“. Али је зато био најсрећнији... Ево извода из његовог чланка објављеног у шведској штампи.

БОГАТСТВО ИЗ МОРА

Дуго сам копао по париским архивима у жељи да дознам све појединости о пропасти „Шамија“. Нашо сам документе у којима су наведене размере брода, његово наоружање, спецификација терета. Пронашао сам чак и податке о самом бродолому. У ноћи уочи 26. августа 1725. године крманаш Шевито усмерио је једрењак према луци Луисбурга. Беснеда је бура чији је крај требало сачекати на отвореном мору. Крманаш је, међутим, уместо тога кренуо ка обали и навео брод право на подводну стену која се отад зове „Стена Шами“. Једрењак се насуквао крмом, затим се нагнуо на једну страну. После неколико тренутака се усправио, кљуном навише збацивши при том с горње палубе у воду сидра и топове. Затим се дно провалило и товар из утробе брода полетео је на дно...

Године 1920. неки канадски рибари закачили су својом дубинском мрежом врећу препуну сребра. Чим се наша на ваздуху врећа се распала и сребрњаци су се, буквално као киша, просули по води и потонули.

У лакој гњурачкој опреми спустио сам се први пут на морско дно крај стене „Шами“ у лето 1961. године. Ту, на пешчаном дну, одмах сам наишао на топове и топовску лађу изгризену од рђе. Приликом каснијих роњења нашао сам један сребрњак и једну сребрну виљушку. Тада сам се обратио канадској влади с молбом да ми изда дозволу да тражим благо и да га задржим ако га нађем. Канађани су се сагласили: они су одавно дигли руке од товара с брода „Шами“.

Сад сам озбиљно могао да се бацим на посао, али за то је било потребно више од једног пара руку и једних плућа. Удружио сам се са спортским гњурцима: електричаром Дејвом Макинчерном и железничарем Харвејем Маклеодом, који се у слободно време бавио једрењем и рибарењем. И у лето 1965. наша група на јаhti „Мерилин“ доловила је до стене „Шами“.

Најпре смо конструисали подводне санке. На њима је мене и Маклеода „Мерилин“ вукала напред и назад по морском дну. Трагови терета ко-

ји је пао у море с насуканог једрењака одвели су нас на дубину од 30 метара, на песак и чврсто набијен шљунак. Помислили смо: зар остаци „Шамија“ нису могли да измене правац после удара о последњи подводни риф? Макинчерн и ја почели смо трагање у другом правцу и готово одмах наишли смо на неколико сребрњака и један изврсно очуван сребрни цени часовник на чијем се поклопцу могло прочитати: „Хејнт, Лондон“. А 22. септембра 1965. нашли смо благо.

Сивозелене грудве слепљеног новца биле су извучене, на палубу јаhte. Од новца се ширио запах јода и

воденог биља, тако страховит смрад нико од нас дотад није осетио! Али, и поред тога нико није окренуо нос на другу страну...

Када су нас хладноћа и октобарске буре принудиле да прекинемо тражење, на палуби јаhte налазило се 11.000 сребрњака, 2.000 златних мујдора, стоно сребро и сребрне корнице мачева и сабљи.

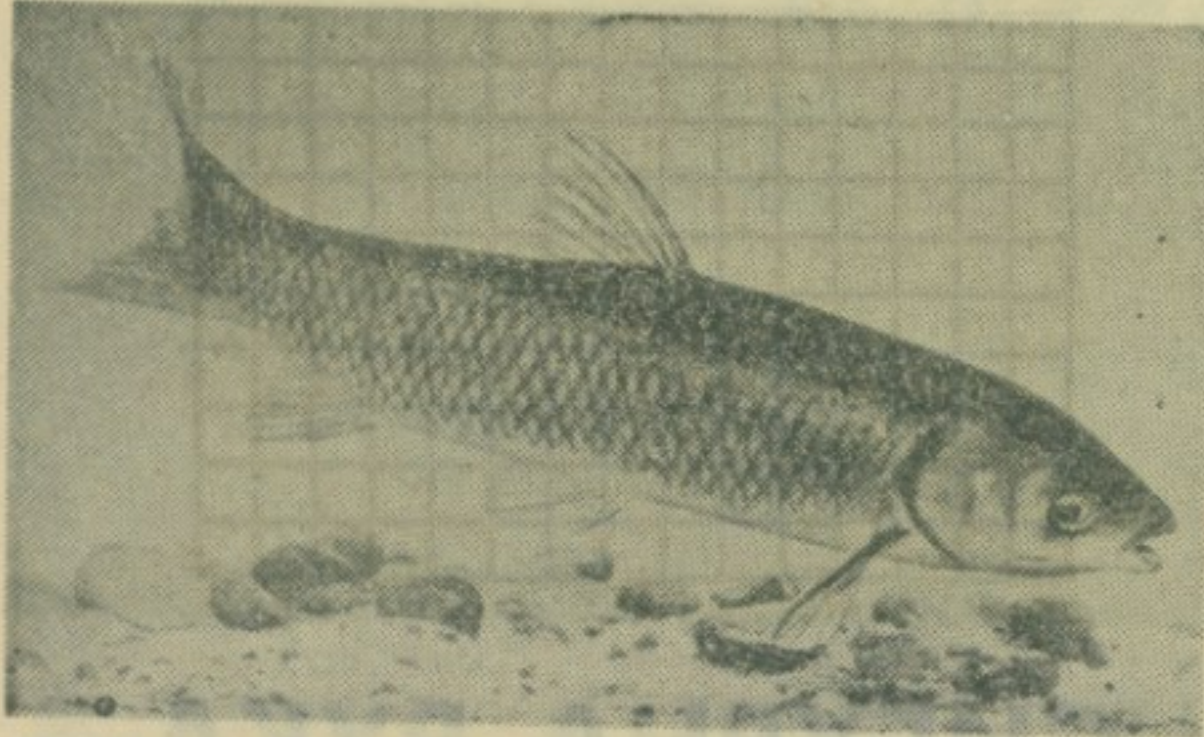
Ускоро ћемо поново кренути на истраживање крај стене „Шами“. Можда ће нам у лето 1966. године стари једрењак „Шами“ поклонити још штогод.

КАТАЛОГ ЗВЕЗДА

Др Андреј Немиро, један од руководилаца Савета астронома Совјетске академије наука објавио је недавно да је први део каталога звезда слабијег сјаја завршен. На њему су радили научници Совјетског Са-

веза, Румуније, ДР Немачке, САД, Француске, Енглеске, Канаде и СР Немачке. Они су посматрали 21.000 звезда северног дела неба и своја испитивања проширили све до угла ширине од минус 20 степени.

ЗАНИМЉИВОСТИ ИЗ ЖИВОТА РИБА

БЕЛИ АМУР НОВА РИБА У ПОДУНАВЉУ

Рибе нису вегетаријанци, како би се у први мах могло помислити. То нису чак ни шарани који и немају праве зубе а да и не говоримо о грабљивим рибама. Истина, велики број риба једе семење и плодове биљки који доспевају у воду, али и њима је главна храна животињског порекла. Још док су сасвим мале, рибе лове најситније животињце у води, разне протозоје и рачиће који се и не виде голим оком, такозване планктоне, а касније прелазе на крупнију храну, разне црвиће, пужике и др.

Код нас постоје само две рибе за које би се могло рећи да се претежно хране биљном храном. То је подуст, који својим оштрим и тврдим устима струже разне алге и ресине са камења па га за

ру, граничној реци између Манџурије и совјетског дела Далеког истока. Ова риба може да поједе огромне количине воденог биља и искључиво се њиме храни. По кинеским подацима, „бели амур“ поједе на дан, када је температура воде преко 20 степени, два пута толико воденог биља колико је тежак. А он је просечно два пута већи од шарана и постиже тежину од 30 килограма. „Бели амур“ једе све врсте биља које расте у води. Чврстим зубима он уситњава чак и тврде стабљике трске. Због те његове особине Кинези га већ вековима

Пољску и Румунију, где гакоје има доста стајањих вода. У последње време ову корисну рибу насељавају у великим размерама и у Мађарској. У свим поменутих земљама „бели амур“ се добро одомашнио и људи од њега имају велике користи. Постоје сви изгледи да ће се бели амур као нова риба појавити у нашој земљи. А не би било наодмет да се и вештачки насели јер је корист од њега очигледна.

Иначе, бели амур је жива и снажна риба. Одличан је пливач својим издуженим телом, које је веома слично тор

БЕЛИ АМУР

РИБА КОЈА ПАСЕ ТРАВУ

то и зову „стругач“ и бодарка, врло честа бела риба у низијским водама, која једе истрелеле остатке разних биљки.

Међутим, постоји једна риба која у правом смислу речи „пасе траву“. То је такозвани „бели амур“, тако су га прозвали Руси, који су наишли на њега прво у Аму-

држе и гаје у каналима за наводњавање, рибањацима и базенима, јер су у њему нашли вредног помагача. Он им помаже у чишћењу канала и рибања од разног воденог корова, који је у стајањим водама права напаст.

Због тога је „бели амур“ пресељен и у европски део Совјетског Савеза, затим у

педу, он је у стању да скочи два и три метра изнад воде. Врло лако подноси нашу климу и уопште брзо се аклиматизира. Осим тога, и месо му је добро за јело. Једино ће риболовци имати слабе користи од њега. Јер, како ловити рибу која једе само траву?

МЛАЂ БЕЛОГ АМУРА ПРЕНОСИ СЕ СЕ ЛАКО ИЗ МРЕСТИЛИШТА У ВЕЛИКИМ НАЈЛОНСКИМ КЕСАМА

ОПАСНЕ И ЗА ЉУДЕ

Зоонозе

Према најновијим испитивањима Светске здравствене организације број болести које се са домаће стоке лако преносе и на људе попео се на 86

Има доста болести које су опасне само за одређену врсту домаће стоке или само за људе. Међутим, према најновијим испитивањима Светске здравствене организације, број болести које се са домаће стоке лако преносе и на људе, није тако мали и већ се попео до 86. Али, срећом, на подручју европског континента свега је петнаест зооноза, болести које се са стоке преносе на људе.

Тако је, на пример, типична зооноза у нашој земљи од које страдају многи непажљиви пољопривредници, приликом припреме, (у народу се зове још и прострел, бедреница, далак, а научно антракс). То је опасна заразна болест оваца, нешто је ређа код говеда и коња, а изазивају је бацили антракса. Стока се најчешће зарази на испашили водом из устајалих бара и за кратко време угине. Док дере кожу угинулих животиња, да би му штета била „мања“, зарази се и човек.

Хронична заразна болест коња сакагија, која напада плућа, слузокожу носа и коначно кожу, стварајући свуда гнојна жаришта, од које се оболела грла не могу излечити, такође је опасна и за људе.

Болест лептоспироза, коју изазивају микроорганизми змијоликог облика — спирохете, изазива и код људи заразну жутицу, а слично обо-

љење и код говеда, коња и других врста стоке.

У нашем народу врло је познато заразно запаљење које названо црвени ветар или врбанац по свом интензивном црвенилу. Црвени ветар је код свиња у највећем броју случајева смртносна болест, ако се на време не предузме лечење серумом или пеницилином. Код људи најчешће на пада кожу лица и може бити такође смртојасан, нарочито код деце и старијих, као и код дијабетичара и људи са болесним бубрезима итд.

Ипак, од свих зооноза најопаснија је туберкулоза стоке, јер се у преко 10% случајева преноси и на људе, првенствено сточаре, пољопривреднике и ветеринаре, све оне који се баве одгајивањем стоке. Бацили ове опасне болести нападају највише преживаре и живину. Још у стара времена пре наше ере ова болест је харала светом, што доказују утврђене промене туберкулозног карактера на костима египатских мумија. Ова опака зооноза данас се успешно лечи стрептомицином и другим лековима, а сигурно спречава Бе-Се-Же вакцином.

Зато су, више пажње и већа помоћ ветеринара неопходни савременом сточару.

НЕКАД САМО II

Сигурно вам је позната дефиниција хемијских елемената, основних материја које се не могу разложити на простије супстанце и које под датим условима показују карактеристичне особине. Пре наше ере људима је било познато само девет метала и угљеник и сумпор, дакле, укупно 11 хемијских елемената! Данас, захваљујући напретку науке и технике, позната су нам 103 хемијска елемента, неки су откривени, неки вештачки добијени.

Од свих елемената најзначајнији су азот, кисеоник, фосфор, калијум, гвожђе, бор, бакар, магнезијум, калцијум, итд. И тако би, можда, требало изређати свих 103. Јер, на пример, у агрикултурној хемији за ђубрење земљишта најзначајнија су једињења азота, фосфора и калијума, која се употребљавају у већим количинама, 300—900 и више килограма по хекта-

ру. Али све више значаја добијају такозвани микроелементи, бор, цинк, бакар и други. За ђубрење је довољно, често само један до два килограма њихових једињења за хектар. И тешкоћа је управо у томе што је оптимална доза ових микрођубрива врло близу оне количине која је истовремено отровна за биљке па се морају растурати у врло прецизним количинама, што није случај када су у питању фосфор, азот или калијум.

УРЕЂАЈ ОПАСАН ЗА ЛОПОВЕ

Дивље урлање сирене, мукли звук аутомобилске трубе или светлост која се на махове пали и гаси, дочекују лопове на њиховим походима — уверава проналазач оваквих алармних уређаја инжењер Верл из Минхена. Ту спада и мали радар у кутији високој 30, широкој 25 см чији домет износи 15 до 30 метара. Нађе ли се крадљивац у спону његових знакова, нема му бежања. Други радар прикључен је кућном телефону. Кад лопов ступи у појас радара, телефон аутоматски успостави везу с телефоном чији му је број раније означен. Убрзо лопову не остаје ништа друго до — руке увис испред полицајаца.

За поштанске и банкарске службенике који носе новац конструисао је исти проналазач цепну алармну справу која почиње да завија при додиру револвером у леђа нападнутог. Кома не одговара цепни сигнал, може да причврсти на машину живин стуб; кад разбојник нареди „руке увис“ нападнути сме мирне душе да га послуша — у истом тренутку одјекне аутомобилска труба као позив у помоћ.

СЕТИО СЕ

На стоваришту једне париске трговине на велико лежало је непродато око милион кутија масти за обућу, које нико од купаца није хтео ни да погледа. Та иста роба разграбљена је за непуне три недеље када је власник објавио да уз сваку кутију поклања алкицу за кључеве.

СОКО

У средњовековној српској држави био је веома популаран лов на дивљач помоћу соколова. И у западној Европи владари и племићи ишли су у лов са овом птицом из рода грабљивица, нарочито у 16. и 17. веку. Соко је тада био веома цењен, јер су му јак кљуни и добар вид омогућавали да се из највеће висине стрмог лави на своју жртву, која је

често била и тежа и већа од њега.

За лов је најбољи сиви соко (на слици), који достиже брзину од 225 км на час. Међутим, његова брзина у понирању за пленом, према скорашњим орнитолошким мерењима, често достиже и око 300 км на час. Добро дре сираи соко може у току једног дана да ухвати и до 30—40 — дивљих гвсака!

ПУН ИДЕЈА

„Сликар“ Пат Паулсен из Сан Франциска сматра да рад руком умањује стваралачку снагу. Стога он као кичицу употребљава своју браду. Да би могао да „ствара“ он виси у компликованом уређају изнад свога платна (слика 1).

Уметник са својим управо довршеним „делом“, за које је уместо уљане боје употребио салату и поврће! Паулсен је пун идеја — ако откаже брада слику носем!

НОВА МОДА

Живе птице на глави! Ту моду шешира хоће да лансира Италијанка на слици. Каже да је идеја за то добила у једном сеоском дворишту где су је понекад голубови слетали на главу.

ОТВОРИ ОЧИ

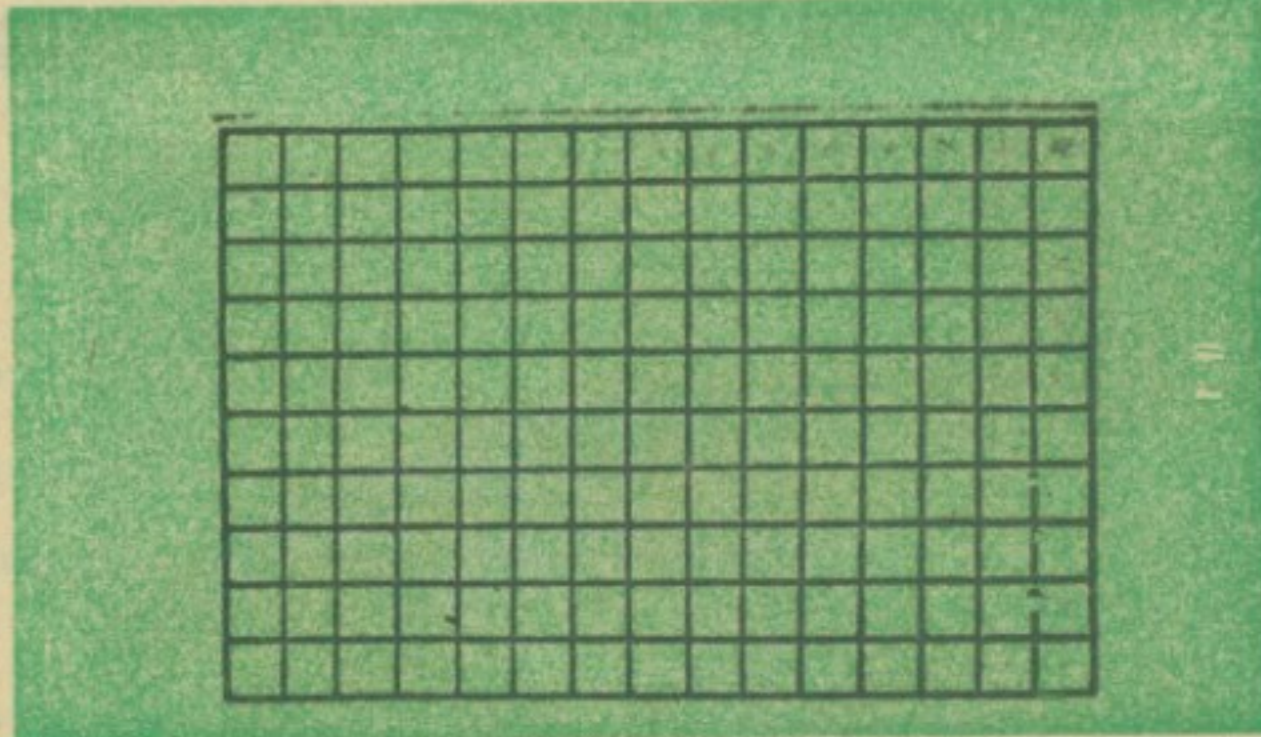

У оази

После заморног путовања кроз пустињу експедиција је стигла у мало насеље у једној оази. Три истраживача, њихов водич, носач и камиле одмарали су се два дана. Назад је требало наставити пут. Водич је спреман, носач је већ упртио на раме свој терет, а истраживача изгледа још нема. Не, нису се успавали. И они су устали на време и спремили се за пут. Чак и ту, на зборном месту. Можете ли да их откријете?

Одговор:

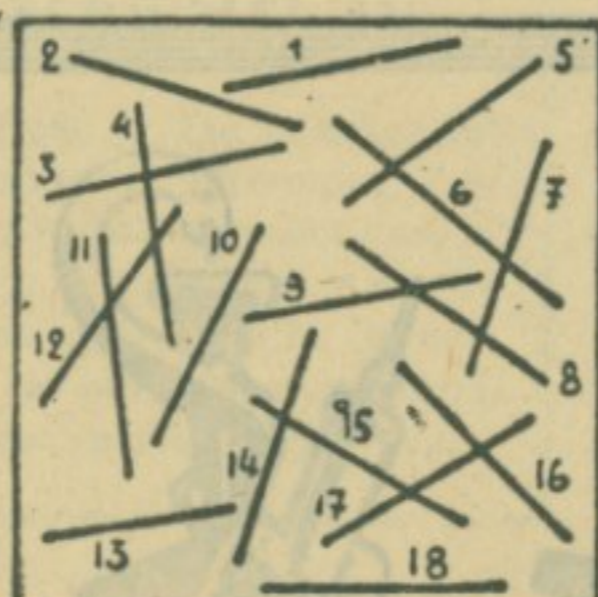
Одговор: Три истраживача су на слици. Они су устали на време и спремили се за пут. Чак и ту, на зборном месту. Можете ли да их откријете?

СИГУРНА РУКА

Да ли вам је рука сигурна? То ћете лако проверити решавањем овог задатка. Оштро зашишеном оловком унесите у сваки квадрат по две тачке. Задатак треба завршити за два минута што значи да треба да радите прилично брзо. Ако вам макар једном оловке падне на линију мреже или, што је још већа грешка, у прогрешан квадрат, сматра се да задатак нисте извршили.

МАЛИ КЛОВН

ИЗ ЖИВОТА ЈЕДНЕ КОМИЧАРКЕ

Хилда Бејкер, позната британска комичарка коју смо гледали у одличном филму „Суботом увече, недељом ујутру“ каже о себи:

Још као десетогодишња девојчица појавила сам се на зорници. Била сам најстарија од седморо деце у породици и одувек сам желела да постанем глумица. Мој први наступ био је у опери у Таунбрију (Велс) у југоисточној Енглеској. Отпевала сам две песме и помислила да сам на врху листе варијетске представе. После пет година играла сам главну улогу у комедији „Прапорци“.

Моја комика је једноставна, обична. Мора да се призна да у мојим комедијама готово свака жена може да пре позна неки део из свог живота, кад решимо иде у куповину. Ту нема ничег измишљеног. Ја посматрам свет око себе и узимам материјал из свакодневног живота. Најпознатија сам по комедији у којој сам представљена као свезналица. Разговарам са својом пријатељицом „Синтијом“ која увек ћути као заливена. Тако сам успоставила ближи додир са људима у целој земљи.

Године 1960. играла сам у филму „Суботом увече, недељом ујутру“. То је била моја прва улога на филму. Затим сам се много више појављивала у телевизијској игри „Тамо где почиње разлика“. Сада сам завршила свој други филм „Она зна да ја знам“.

МАГАРАЦ КАО РЕКЛАМА

Западнонемачке штедионице имале су свој заједнички „штанд“ на 49. изложби немачких пољопривредних друштва у Франкфурту на Мајни. „Јунак дана“ био је дрвени магарец који је, када би га посетиоци повукли за реп, избацивао „златнике“ велике као пара од 20 пфенига а служиле су као право плателожно средство. У циљу рекламе за њих су продаване неке ствари из аутомата а и другим продавницама.

Браћа су донела малог клоуна у своју кућу на точковима и ту га извадила из вреће. Сви чланови циркуса окупили су се око њега и са чуђењем га посматрали. Дошао је чак и зли, размажени мајмун коме се наш мали пријатељ није свидео. Заправо, мајмун се бојао да ће мали клоун постати љубимац и артиста и публике!

део. Сви ћемо лепо живети а теби се поред тога пружа могућност да видиш многе стране земље.

Али, малом клоуну се овај предлог није свидео.

— Ја сам навикао да живим у слободи и нећу дозволити да од мене направите циркуског пајаци. Не желим да останем с вама.

— То ћемо још да видимо — одговорио му је љуто други брат. — Ако нећеш милом а ти ћеш силом. Затворићемо те у кавез па нећеш моћи да нам умакнеш.

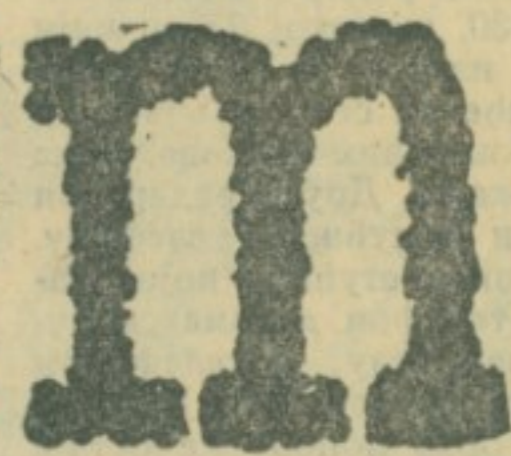
— Кавез ће бити за час готов — умешао се у разговор и трећи брат. — Ево, ја овде већ имам 18 гвоздених шипки исте дужине па ћемо од њега направити кавез.

У ствари, трећи брат се преварио. Он је заиста имао осамнаест шипки, али оне нису све биле исте дужине. Једна је од њих краћа, а једна дужа од осталих. Можете ли одмах, без мерења, да оцените које су то шипке?

— Шипке су исте дужине — одговорио му је љуто други брат. — Ако нећеш милом а ти ћеш силом. Затворићемо те у кавез па нећеш моћи да нам умакнеш.

— Кавез ће бити за час готов — умешао се у разговор и трећи брат. — Ево, ја овде већ имам 18 гвоздених шипки исте дужине па ћемо од њега направити кавез.

СВЕ ОД МАЛОГ СЛОВА

НАПРАВИ САМ

Посматрајте добро овај портрет. На први поглед на њему нема ничег необичног. Оно што је необичајно то је техника којом је насликан — прављен је писаћом машином и то само једним словом, малим „м“.

Портрет је израдио у слободном времену Јозеф Абел, који у Франкфурту има малу радњу за преписе. Он ради директно машином, али наравно гледа у слику-модел. Тамнија места постиже тако што се враћа натраг и слово откуца поново — једанпут или више пута, већ према нијанси коју треба да постигне. Никада не скицира слику унапред и толико се извештио у свом „хобију“ да и најкомпликованију слику изради 1-2 дана, поред редовног посла.

АБЕЛОВО РЕМЕК-ДЕЛО „МОНА ЛИЗА“

Звучни инсектицид

Два главна недостатка инсектицида су у томе што је њихово дејство привремено и што често имају врло непријатан мирис. Стога је неколико америчких истраживача уложило велике напоре да произведу „звучни“ инсектицид, у ствари звучне таласе који би нагнели инсекте у бекство. Познато је да слепи мишеви помоћу свог природног радара шаљу за људско ухо нечујне ултра звучне крике, који натерују већину инсеката у панично бекство. Сада амерички истраживачи покушавају да вештачки пројаву крике слепих мишева.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Grid for a crossword puzzle with numbers 1-44.

Усправно: 1) Република у Грчкој у старом веку, 2) савремени шведски књижевник (Сивар), 3) највиши мушки глас, 4) један од родитеља, 5) билини свет, 6) река у Црној Гори, 7) пркос, 8) стари вавилонски град, 14) стручњак, 17) почетак трке, 19) имање, 21) првак, 23) иницијали војвођанског комедиографа („Избирачица“), 24) хемијски знак за радијум, 25) самогласник и сугласник, 26) врста ткањине, 28) римски император, 30) енглески хемичар, нобеловац за 1922, 32) град у Дахомеју, 34) драги камен, 36) црвена земљаста маса, 39) аждаја, 41) посао.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) мартаска, 7) Паг, 8) школа, 10) ерар, 12) Илер, 13) Тиват, 15) ока, 16) аја, 17) И(ван) П(авлов), 19) СК, 20) смрча, 22) оцац, 24) вино, 26) Крка, 27) Анди, 28) низак, 30) со, 31) ак, 32) врт, 34) оба, 36) трава, 53) вода, 40) прут, 41) арена, 42) очи, 43) зна, 44) дно.

Усправно: 1) Марија Прибори, 2) агава, 3) Аш, 4) ски, 5) коло, 6) Александар Вучо, 7) пета, 9) арац, 11) ра, 14) тим, 18) првак, 20) стаза, 21) чин, 22) ОК, 23) акси, 25) он, 29) акт, 30) соба, 32) Варон, 33) Тати, 35) Аден, 37) Рп, 39) Ана.

ГОСПОДАР БАЛТИЧКОГ НЕБА

комисије да лети. Испунили су му жељу. Полетео је опет, и са протезама на ногама и показао мајсторство технике ловачког пилотирања.

Вратили су га на Балтик. Летео је као ловац и у првој ваздушној борби на Кронштату постигао је ваздушну победу. Оборио је немачког „јункерса“ пред целим његовим луком. Захваљујући ваздушним маневрима улетео је међу непријатељске авионе и по старом обичају одмах прешао у напад. Непријатељ је био абунен и принуђен да напусти борбу.

После ове ваздушне победе, Белоусов се нашао у ваздуху међу најновијим типовима немачких брзих ловачких авиона „фоке-вулф“. Они су били последње техничко достигнуће немачке авионске индустрије. Водио је храбро свој ловачки пук над Балтиком, и стекао је право да увек први напада.

Борба са ваздушним асовима

Борба у коју је Белоусов улетео била је неравна. Три „фоке-вулфа“ против Белоусова. Он је знао да овим најмодернијим ловачким авионима лете само ваздушни асови, а њихову борбену технику је добро познавао. Пошго је смело у напад употребивши маневар по висини. Напао их је из правца сунца и тако изненадио да су једва из-

бегли његову топовску ватру. Покушај немачких пилота да га ухвати унакрсном ватром није успео. У једном тренутку, када су се немачки пилоти најмање надали, мајор Белоусов је једног „фока-вулфа“ ухватио у нишан и прорешетао га од репа до кабине. Авион је одједном плануо, експлодирао и нестао у Балтичком мору. Остала двојица немачких пилота напустила су борбу.

Белоусов је пред крај рата био и сјајан пилот-бомбардер. Својим бомбардером борио се до последњег дана отаџбинског рата. Његове последње бомбе пале су на Берлин, неколико часова пре објављене капитулације Немачке.

За своје ратне подвиге — мајор Белоусов је добио највише признање за храброст, постао је херој Совјетског Савеза. После рата био је наставник у летачкој ратној академији код Лењинграда — чије је небо у рату брањено.

Случајеви мајора Белоусова и британског ваздушног аса Бадера јединствени су у историји ваздухопловства. Обојица су били неустрашиви команданти и борци иако ни су имали ноге.

Совјетски пилот ловац Леонид Белоусов борио се до последњег дана отаџбинског рата иако су му почетком 1942. године морале бити ампутиране обе ноге

Битка за Лењинград који је непријатељ блокирао — водила се свом жестином. Совјетски борци и становници херојски су бранили град. Ловачки и бомбардерски пукови пребацивани су овде са свих совјетских фронтана. На лењинградско небо долетели су и балтички пилоти. Једним од прослављених ловачких пукова балтичке поморске авијације, који је овде стигао, командовао је гвардијски мајор, пилот ловац Леонид Георгијевич Белоусов. Његов ловачки пук прославио се у најжешћим ваздушним окршајима на небу изнад Балтичког мора. Мајор Белоусов је већ тада имао иза себе десетак ваздушних победа.

После једног жестоког ваздушног боја, у зиму 1942. го-

дине, оборивши два непријатељска ловаца, Белоусов је пошао на слетање. Његова ловачка машина је мирно пловила према писти аеродрома. Механичари су потрчали да прихвате командантов авион. Чекали су га да изађе из кабине, али се она није отворила. Командант је седео на свом седишту и преживљавао најтеже тренутке своје летачке каријере. Нико није знао шта се са њим дешава. Отворили су кабину и угледали свог команданта како, на изглед, мирно седи. Тек када су га изнели из ловачког апарата и предали лекарима, сазнали су страшну истину.

Чекња за небом

Спонтана гангрена, последица опекотина које је пилот задобио у једној од прет-

ходних ваздушних борби, захватила је обе командантове ноге. Тешко је било схватити како се Белоусов са оваквим ногама могао вратити до свог аеродрома. На ноге више није могао да стане, био је потпуно непокретан.

Лице му је остало ведро, као да ти страшни болови ни су били његови. Али оно најстрашније за пилота, каква је био Белоусов, тек је долазило. Био је у дубокој позадини прикован за постељу.

Лекари су свим средствима која је познавала тадашња медицина покушавали да нешто учине, али без успеха. Је дини излаз био је хитно ампутирати обе ноге да би му се спасао живот.

Поново на балтичким висинама

После операције проводио је дуге дане и месеце у болничкој постели. Када су болови прошли добио је протезе и за врло кратко време је научио да хода. Желео је једино да се поново вине у небо.

Мајор Белоусов је био у поран и тражио од лекарске

ЈЕЗИК ГАСТРОНОМА

На заседању Међународног удружења гастрономске штампе у Модени, у Италији, родила се идеја за гастрономски језик — заједнички за све земље света. Први корак биће лексикон гастрономије на енглеском језику. Једној италијан-

ско-француској групи стручњака поверено је редиговање кулинарских рецепата свих народа света, а групу швајцарских новинара треба да пронађе јединствене стручне изразе за један такав општи речник.

Јесте ли већ чули

га...

... део гидрографије који проучава језера и слатке воде уопште назива се лимнологија.

... први човек који је систематски истраживао морске дубине био је Американац Вилијем

Биб. Он је 1934. године у свом батискафу код Бермудских острва доспео до дубине од преко 900 метара.

... брзина ветра при јаким бурама достиже на отвореним океанима 150 километара на час.

... у Даласу, у америчкој савезној држави Тексасу, био је начињен највећи сендвич

на свету. Састојао се од једне кобасице дугачке 183 сантиметра и тешке 18,8 килограма стављене у већу дугачку 2,45 метара и тешку преко 13 килограма.

... рајска птица велика је свега 10 сантим-

тара али јој је зато реп четири пута дужи од тела: 40 сантиметара.

... за време непогода над морима и океанима многе рибе постају жртве грома.

Шта знате о мирисима?

РОБОТИ - СУДИЈЕ

Представници британског правосуђа испитују могућност да електрични мозгови у будућности у извесним случајевима изричу пресуде. Нарочито конструисани роботи требало би да буду „опслужени“ судским материјалом: подацима о спроведеној истрази поводом оптужбе, исказима окривљеног и речима одбране и тужбе. На основу свега тога робот би имао да одмери висину казне. Осим тога у машини би се могле чувати раније судске одлуке, које би у свако доба могле да послуже као документација.

У извесном смислу чуло мириса је најистанчаније од свих наших чула. Научник у супермодерној лабораторији може да разликује кап одређене хемикалије помешану са милионима капи других хемикалија. Али, и свако од нас може само помоћу носа да разликује разне мирисе који су расути по ваздуху.

Највећи број стручњака слаже се у томе да у природи не постоји један мирис, чист и сам за себе или бар до сада није могао бити откривен. Оно што ми осећамо као мирис мешавина је многобројних различитих мириса. Тако су, на пример, стручњаци пронашли да се кафа састоји од 50 разних елемената.

Добра куварница ставља у јело разне зачине у врло малим количинама да је тешко осетити појединачни мирис али је довољно за постизање потребног ефекта. Циљ добре куварнице је да јелом присили госта да запита: „Шта сте све ставили у ово јело када има такав укус“. Слично укусном јелу осећамо мирис пролећа када се дрвеће расцвета и када се многобројни мириси споје у један који ни-

ко није у стању да рашчлани на основне.

Зашто су неки мириси пријатни а неки непријатни?

Одговор на ово питање, изгледа, лежи делимично у далекој прошлости човековој а делимично и у искуству сваког од нас. Мирис нечег што трули свуда се сматра као непријатан јер у исто време опомиње на могућност заразе.

Да ли се разликујемо између себе по чулу мириса? Свакако да постоје разлике. Тврди се да жене имају истанчаније чуло мириса од људи, а да ово чуло са годинама постаје неосетљивије. Тиме се објашњава зашто старије особе воле јела са више зачина.

него млади. Међутим, стручњаци који су извршили хиљадама опита били су импресионирани далеко више сличношћу него разликама код људи при оцењивању мириса.

Утврђено је да је наше чуло мириса најосетљивије када смо најгладнији док после јела губи доста од своје осетљивости. То је разлог што обраћамо много већу пажњу мирисима када смо гладни. Међутим, ако се налазимо дуже време изложени неком јачем мирису наша чула мириса отупе према њему. Отуда појава да у многим фабрикама радници и не осећају врло јаке мирисе док они који нису навикли на њих не могу да их поднесу. Али су ти исти радници који постају неосетљиви на мирис који дуго удишу, осетљиви на друге мирисе.

Неки научници сматрају да човек постепено губи оштри чула мириса. Они праве поређење са примитивним племенима чије је чуло мириса тако осетљиво да могу да „нашуше“ трагове људи или животиња. У ствари, оштрица нашег чула мириса се не тупи већ се успава и тамо где се покаже потреба оно се буди само од себе. Сваки произвођач мириса у стању

је да само примакне носу неки мирис па да зна од којих је елемената састављен после чега може да направи потпуно исти парфем.

Колико се чуло мириса може развити на рачун других најбољи је пример познате Американке Хелене Келер. Слепа и глуха од малена, њој је једино било остало чуло мириса које се развило до савршенства. Др Фредерик Тили лично је вршио опите са Хеленом Келер у току путовања аутомобилом од Њујорка до Бостона. На целом путу Келер је описивала околину кроз коју су пролазили. „Сада пролазимо кроз поље обрасло травом; овде је поред пута неко дрвеће, лево је једна кућа из које избија дим...“ Сам др Тили није видео кућу из које је избијао дим јер је била заклоњена али је тако савршено чуло мириса следе Келер осетило дим. Овај пример је најбољи доказ да су наша чула остала исто онако оштра као што су била вековима раније када је човек живео далеко примитивније. Истина, наша су се чула нешто успавала, али је довољно да се укаже потреба па да се она брзо пробуде и добију некадашњу оштрину.

ЦОНИ ХАЗАРД ФРЕНК РОБИН

